בבא קמא

עין יעקב

geulaquiz.com

פרק א

א **בבא קמא פרק א** - תָּנוּ רַבָּנָן: (שמות כא) ״כִּי יִגַּח״, אֵין נְגִיחָה אֶלָּא בְּקֶרֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: (מ״א כב) ״וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּה בֶּן כְּנַעֲנָה קַרְנֵי בַרְזֶל, וַיֹּאמֶר: כֹּה אָמַר ה׳: בְּאֵלֶּה תְנַגַּח אֶת אֲרָם״ וְגוֹ׳. וְאוֹמֵר: (דברים לג) ״בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו, בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח״, מַאי ׳וְאוֹמֵר׳? וְכִי תֵּימָא: דִּבְרֵי תּוֹרָה מִדִּבְרֵי קַבָּלָה לָא יַלְפִינַן. תָּא שְׁמַע: ״בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ״.

ב [תּוֹלָדָה דְּ׳קֶרֶן׳ מַאי הִיא? נְגִיפָה, [נְשִׁיכָה, רְבִיצָה וּבְעִיטָה]. מַאי שְׁנָא ׳נְגִיחָה׳, דִּקְרֵי לֵיהּ אָב, דִּכְתִיב: (שמות כא) ״כִּי יִגַּח״, ׳נְגִיפָה׳ נַמִּי כְּתִיב: (שם) ״כִּי יִגֹּף״! הַאי נְגִיפָה, נְגִיחָה הִיא, דִּתְנָיָא]: פָּתַח בִּנְגִיפָה וְסַיֵּם בִּנְגִיחָה, לוֹמַר לְךָ: זוֹ הִיא נְגִיפָה, זוֹ הִיא נְגִיחָה. מַאי שְׁנָא גַּבֵּי אָדָם, דִּכְתִיב: ״כִּי יִגַּח״, וּמַאי שְׁנָא גַּבֵּי בְּהֵמָה, דִּכְתִיב: ״כִּי יִגֹּף״? אָדָם דְּאִית לֵיהּ מַזָּלָא, כְּתִיב: ״כִּי יִגַּח״, בְּהֵמָה דְּלֵית לָהּ מַזָּלָא, כְּתִיב: ״כִּי יִגֹּף״.

ג [פִּסְקָא]. אַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִין: הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמַּבְעֶה וְהַהֶבְעֵר וְכוּ׳. מַאי ׳מַבְעֶה׳? רַב אָמַר: ׳מַבְעֶה׳ זֶה אָדָם. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: ׳מַבְעֶה׳ זֶה הַשֵּׁן. רַב אָמַר: מַבְעֶה זֶה אָדָם, דִּכְתִיב: (ישעי׳ כא) ״אָמַר שׁוֹמֵר: אָתָא בֹקֶר וְגַם לָיְלָה, אִם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ״. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מַבְעֶה זֶה הַשֵּׁן, דִּכְתִיב: (עובדיה א) ״אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו, נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו״. מַאי מַשְׁמַע? כְּדְתַנְיָא רַב יוֹסֵף: ״אֵיכְדֵין אִיתְבַּלִּישׁ עֵשָׂו, אִתְגַּלְיָין מַטְמְרוֹהִי״.

ד אָמַר רַב אַסִי, אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר רַב הוּנָא: בְּמִצְוָה, עַד שְׁלִישׁ. מַאי ׳שְׁלִישׁ׳? אִילֵימָא שְׁלִישׁ בֵּיתוֹ, אֶלָּא מֵעַתָּה אִי אִתְרְמִי לֵיהּ תְּלָתָא מִצְוָתָא, לֵיתֵיב לְכוּלֵּיהּ בֵּיתֵיהּ? אֶלָּא אָמַר רַב זֵירָא: בְּהִדּוּר מִצְוָה, עַד שְׁלִישׁ בַּמִּצְוָה. בָּעֵי רַב אַשִׁי: שְׁלִישׁ מִלְּגַו אוֹ שְׁלִישׁ מִלְּבַר? תֵּיקוּ. בְּמַעֲרָבָא אָמְרֵי מִשּׁוּם דְּרַבִּי זֵירָא: עַד שְׁלִישׁ מִשֶּׁלּוֹ, מִכָּאן וָאֵילָךְ, מִשֶּׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

ה ב תַּנְיָא. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְגַדֵּל אָדָם כֶּלֶב רַע בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאַל יַעֲמִיד סֻלָּם רָעוּעַ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ? (שנאמר) [תַּלְמוּד לוֹמַר]: (דברים כ״ב:ח׳) ״וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ״. תַּנְיָא: צָבוּעַ זָכָר לְאַחַר שֶׁבַע שָׁנִים נַעֲשָׂה עֲטַלֵּף. עֲטַלֵּף לְאַחַר שֶׁבַע שָׁנִים נַעֲשָׂה עַרְפָּד. עַרְפָּד לְאַחַר שֶׁבַע שָׁנִים נַעֲשָׂה קְמוֹשׁ. קְמוֹשׁ לְאַחַר שֶׁבַע שָׁנִים נַעֲשָׂה חוֹחַ. חוֹחַ לְאַחַר שֶׁבַע שָׁנִים נַעֲשָׂה שֵׁד. שְׁדֵרוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחַר שֶׁבַע שָׁנִים נַעֲשָׂה נָחָשׁ. (והוא) [וְהַנִּי מִילֵּי] דְּלָא כָּרַע בְּמוֹדִים.

ו ״וַיִּשְׁפֹּב יְחִזְקִיָּהוּ עִם אֲבוֹתָיו, וַיְקַבְּרֻהוּ בְּמַעֲלֵה קִבְרֵי בְנֵי דָוִיד״ (ד״ה כ לב). וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: ׳בְּמַעֲלֵה׳, אֵצֶל מְעֲלִים שֶׁבַּמִּשְׁפָּחָה, וּמַאן נִינְהוּ? דָּוִד וּשְׁלֹמֹה. (שם טז) [״וַיְקַבְּרֻהוּ בְקִבְרוֹתָיו אֲשֶׁר כָּרָה לוֹ בְּעִיר דָּוִיד], וַיַּשְׁכִּיבֻהוּ בַּמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר מִלֵּא בְשָׂמִים וּזְנִים״. מַאי ׳בְּשָׂמִים וּזְנִים׳? רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: זָנֵי זָנֵי. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אוֹמֵר: בְּשָׂמִים, שֶׁכָּל הַמֵּרִיחַ בָּהֶם בָּא לִידֵי זִמָּה.

ז ג ״כִּי כָרוֹ שׁוּחָה לְכָלְכְּדֵנִי, וּפַחִים טָמְנוּ לְרַגְלָי״ (ירמיה יח). רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מִזּוֹנָה. רַב שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אוֹמֵר: שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מֵאֵשֶׁת־אִישׁ. בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר: שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מִזּוֹנָה, הַיְנוּ דִּכְתִיב: (משלי כג) ״כִּי שׁוּחָה עֲמֻקָּה, זוֹנָה״. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מֵאֵשֶׁת־אִישׁ, מַאי ׳שׁוּחָה׳? אַטוּ אֵשֶׁת־אִישׁ, מִי נַפְקָא מִכְּלַל זוֹנָה? בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר: שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מֵאֵשֶׁת־אִישׁ, הַיְנוּ דִּכְתִיב: (ירמיה יח) ״וְאַתָּה ה׳ יָדַעְתָּ אֶת כָּל עֲצָתָם עָלַי לַמָּוֶת״. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מִזּוֹנָה, מַאי ׳לַמָּוֶת׳? שֶׁהִשְׁלִיכוּהוּ לִבְאֵר טִיט. דָּרַשׁ רָבָא, מַאי דִּכְתִיב: (שם) ״וְיִהְיוּ מֻכְשָׁלִים לְפָנֶיךָ, בְּעֵת אַפְּךָ עֲשֵׂה בָהֶם״. אָמַר יִרְמְיָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁעוֹשִׂין צְדָקָה, הַכְשִׁילֵם בִּבְנֵי אָדָם שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם שָׂכָר.

ח ד ״וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ״. (ד״ה ב לב) מְלַמֵּד שֶׁהוֹשִׁיבוּ יְשִׁיבָה עַל קִבְרוֹ. פְּלִיגִי בָּהּ רַבִּי נָתָן וְרַבָּנָן, חַד אָמַר: שִׁלְשָׁה. וְחַד אָמַר: שִׁבְעָה, וְאַמְרֵי לָהּ: שִׁלְשִׁים. תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ״, זֶה חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁיָּצְאוּ לְפָנָיו שִׁלְשִׁים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף חֲלוּצֵי כָּתֵף, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי נְחֶמְיָה: וַהֲלֹא גַּם לִפְנֵי אַחְאָב עָשׂוּ כֵּן? אֶלָּא, שֶׁהִנִּיחוּ (לו) סֵפֶר תּוֹרָה עַל מִטָּתוֹ, וְאָמְרוּ: ״קָיֵם זֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בָּזֶה״. וְהָאֵידָנָא נַמִּי עַבְדִינַן הָכִי. אֲפוּקֵי מַפְקִינַן, אֲנוּחֵי לָא מַנְחִינַן. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: אֲנוּחֵי נַמִּי מַנְחִינַן, ׳קָיֵם׳, לָא אַמְרִינַן. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: הֲוָה אַזִילְנָא בַּהֲדֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן לְמִשְׁאַל שְׁמַעְתָּא, כִּי הֲוָה עָאל לְבֵית־הַכִּסֵּא, וַהֲוָה בָּעִינָא מִינֵיהּ מִלְתָא, לָא פָּשִׁיט לָן עַד דְּמָשֵׁי יָדֵיהּ, וּמַנַּח תְּפִלִּין וּמְבָרֵךְ, וְהָדַר אָמַר לָן: אֲפִלּוּ ׳קָיֵם׳, אַמְרִינַן, ׳לִמֵּד׳, לָא אַמְרִינַן. וְהָאָמַר מַר: גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה, (שהתלמוד) [שֶׁהַלִּמּוּד] מֵבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה. לָא קַשְׁיָא, הָא, לְמֵיגְמַר, הָא, לְאַגְמוּרֵי.

ט ה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: מַאי דִּכְתִיב: (ישעיהו ל״ב:כ׳) ״אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם, מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר״. כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים, זוֹכֶה לְנַחֲלַת שְׁנֵי שְׁבָטִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי״, וְאֵין ׳זֹרְעָה׳ אֶלָּא צְדָקָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (הושע י׳:י״ב) ״זִרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה, קִצְרוּ לְפִי חֶסֶד״. וְאֵין ׳מַיִם׳ אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (ישעיהו נ״ה:א׳) ״הוֹי, כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם״. זוֹכֶה לְנַחֲלַת שְׁנֵי שְׁבָטִים, זוֹכֶה לְכָלָּה כְּיוֹסֵף, דִּכְתִיב: (בראשית מ״ט:כ״ב) ״בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף וְגוֹ׳, בָּנוֹת צָעֲדָה עָלַי שׁוּר״. וְזוֹכֶה לְנַחֲלַת יְשָׁשכָר, דִּכְתִיב: (שם) ״יִשָּׂשכָר חֲמֹר גָּרֶם״. אֵיכָא דְּאָמְרִי: אוֹרְיָיו נוֹפְלִין

לְפָנָיו כְּיוֹסֵף, דִּכְתִיב: (דברים ל״ג:י״ז) ״בְּהֶם עַמִּים יְנַגַּח, יַחְדָּו אַפְסֵי אָרֶץ״. וְזוֹכֶה לְבִינָה כְּיִשָּׂשכָר, דִּכְתִיב: (ד״ה א יב) ״וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לָעִתִּים, לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל״ וגו׳.

פרק ב

א בבא קמא פרק ב - ו אָמַר רַב סְחוֹרָה, אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב: הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, אֵין צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: (ישעיהו כ״ד:י״ב) ״וּשְׁאֵיָה יֻכַּת שָׁעַר״. אָמַר מַר בַּר רַב אַשִׁי: לְדִידִי חָזֵי לִי, וּמְנַגַּח כְּתוֹרָא.

ב תָּא שְׁמַע: גָּמָל טָעוּן פְּשָׁתָן, וְעָבַר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, נִכְנְסָה פִּשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת, וְדָלְקוּ בְּגָרוֹ שֶׁל חֲנָנִי, וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה, בַּעַל גָּמָל חַיָּב. הִנִּיחַ חֲנָנִי גֵּרוֹ מִבַּחוּץ, חֲנָנִי חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּגֵר חֲנָנָה פָּטוּר.

פרק ג

א בבא קמא פרק ג - ז תָּנוּ רַבָּנָן: חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ מַצְנִיעִין קוֹצוֹתֵיהֶם וּזְכוּכִיּוֹתֵיהֶן בְּתוֹךְ שְׂדוֹתֵיהֶם, וּמַעֲמִיקִים לָהֶם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְעַכֵּב הַמַּחֲרֵשָׁה. רַב שֵׁשֶׁת שָׁדֵי לְהוּ בְּנוּרָא, רָבָא שָׁדֵי לְהוּ בִּדְגְלָת. אָמַר רַב יְהוּדָה: הַאי מַאן דְּבָעֵי לְמִיהֲוֵי חֲסִידָא, לִיקַּיֵּם מִילֵי דִּנְזִיקִין. רָבָא אָמַר: מִילֵי דְּאָבוֹת, וְאַמְרֵי לָהּ: מִילֵי דִּבְרָכוֹת.

ב תָּא שְׁמַע: הַקַּדָּרִין וְהַזַּגָּגִין שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, נִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בָּרִאשׁוֹן, וְהַשְּׁלִישִׁי (נתקל) בַּשֵּׁנִי, הָרִאשׁוֹן חַיָּב בְּנִזְקֵי שֵׁנִי, וְהַשֵּׁנִי חַיָּב בְּנִזְקֵי שְׁלִישִׁי. וְאִם מֵחֲמַת הָרִאשׁוֹן נָפְלוּ, הָרִאשׁוֹן חַיָּב בְּנִזְקֵי כֻּלָּם. וְאִם הִזְהִירוּ זֶה אֶת זֶה, פְּטוּרִין.

ג ח וּמוֹדֶה אִיסִי (בן יהודה) בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, שֶׁהוּא פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁרֶץ בִּרְשׁוּת וְכוּ׳. בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מַאי ׳בִּרְשׁוּת׳ אִיכָּא? כִּדְרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: בּוֹאוּ וְנֵצֵא לִקְרַאת כַּלָּה מַלְכְּתָא. וְאַמְרֵי לָהּ: לִקְרַאת שַׁבָּת [כַּלָּה] מַלְכְּתָא. רַבִּי יַנַּאי מִתְעַטֵּף [וְקָאֵי], וְאָמַר: בּוֹאִי כַלָּה, בּוֹאִי כַלָּה.

פרק ד

א בבא קמא פרק ד - תְּנַן הָתָם: הַתּוֹקֵעַ לַחֲבֵרוֹ, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע וְכוּ׳, חָנָן בִּישָׁא תָּקַע לֵיהּ לְהַהוּא גַּבְרָא, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, אָמַר לֵיהּ: זִיל הַב לֵיהּ פַּלְגָּא דְּזוּזָא! הֲוָה לֵיהּ זוּזָא מָכָא, בָּעֵי לְמֵיתְבָה לֵיהּ מִינֵיהּ פַּלְגָּא דְּזוּזָא, לָא הֲוָה מִשְׁתָּקִיל לֵיהּ, תָּקַע לֵיהּ אַחֲרִינָא, וְיָהֲבֵיהּ נִיהֲלֵיהּ.

ב ט רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה, שְׁכִיבָא לֵיהּ בַּרְתֵּיהּ. אַמְרֵי לֵיהּ רַבָּנָן לְעוּלָא: קוּם נֵיזֵל נִינַחֲמֵיהּ. אָמַר לְהוּ: מַאי אִית לִי גַּבֵּי נֶחֱמָתָא דְּבַבְלָאֵי, דְּגִידּוּפָא הוּא, דְּאַמְרֵי: ״מַאי אְפְּשָׁר (ליה) לְמֶעֱבַד״, הָא אְפְּשָׁר (להו) לְמֶעֱבַד, עַבְדֵי?! אֶזֵיל הוּא לְחוּדֵיהּ גַּבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: (דברים ב) ״רְאֵה אָמֹר ה׳ אֱלֹי: אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב, וְאַל תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה״. וְכִי [מָה] עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת? אֶלָּא, נָשָׂא מֹשֶׁה קַלְנָחֹמֶר בְּעַצְמוֹ, אָמַר: וּמָה מִדְיָנִים, שֶׁלֹּא בָּאוּ אֶלָּא לַעֲזֹר אֶת מוֹאָב, אָמְרָה תּוֹרָה: (במדבר כה) ״צָרוֹר אֶת הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם״, מוֹאָבִים עַצְמָם, לֹא כָּל־שֶׁכֵּן. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא כְּשֶׁעָלְתָה עַל דַּעְתְּךָ, עָלְתָה עַל דַּעְתִּי. שְׁתֵּי פְּרִידוֹת טוֹבוֹת יֵשׁ לִי לְהוֹצִיא מֵהֶם; רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית. וְהָלֹא דְּבָרִים קַלְנָחֹמֶר, וּמַה בְּשְׁבִיל שְׁתֵּי פְּרִידוֹת טוֹבוֹת, חָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שְׁתֵּי אֻמּוֹת גְּדוֹלוֹת וְלֹא הֶחֱרִיבָן, בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי, אִם כְּשֶׁרָה הִיא וּרְאוּיָה הִיא לָצֵאת מִמֶּנָּה דָּבָר טוֹב, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּהֲוָה חָיְה.

ג י אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, אֲפִלּוּ שְׂכַר שִׂיחָה נָאָה. דְּאִלּוּ בְּכִירָה, דְּקָאָמְרָה: ׳מוֹאָב׳, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: (דברים ב׳:ט׳) ״אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה״, מִלְחָמָה הוּא דְּלָא, הָא אַנְגַּרְיָא עָבִיד בְּהוּ. צְעִירָה דְּקָאָמְרָה: ׳בֵּן עַמִּי׳, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: (שם) ״וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן, אַל תְּצוּרֵם וְאַל תִּתְגַּר בָּם״, כְּלָל! דַּאֲפִלּוּ אַנְגַּרְיָא לָא תַּעֲבִיד בְּהוּ. וְאָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: לְעוֹלָם יַקְדִּים אָדָם לִדְבַר מִצְוָה, שֶׁבִּשְׁבִיל לַיְלָה אַחַת שֶׁקִּדְּמָתָה בְּכִירָה לִצְעִירָה, קִדְּמָתָה אַרְבָּעָה דּוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל: עוֹבֵד, יִשַׁי, דָּוִד וּשְׁלֹמֹה. וְאִלּוּ צְעִירָה, עַד דְּחַבְעָם, דִּכְתִיב: (מלכים א י״ד:כ״א) ״וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית״.

ד יא תַּנְיָא: שִׁמְעוֹן הָעַמְסוֹנִי, וְאַמְרֵי לָהּ נְחֶמְיָה הָעַמְסוֹנִי הָיָה דּוֹרֵשׁ כָּל ׳אִתִּין׳ שֶׁבַּתּוֹרָה, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ: (דברים ו׳:י״ג) לְ״אֶת ה׳ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא״, פֵּרַשׁ. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, כָּל ׳אִתִּין׳ שֶׁדָּרַשְׁתָּ, מַה תְּהֵא עֲלֵיהֶן? אָמַר לָהֶם: כְּשֵׁם שֶׁקִּבַּלְתִּי שָׂכָר עַל הַדְּרִישָׁה, כָּךְ קִבַּלְתִּי שָׂכָר עַל הַפְּרִישָׁה. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִמֵּד: ״אֶת ה׳ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא״, לְרַבּוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

ה [פִּסְקָא]. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין לוֹ שְׁמִירָה אֶלָּא סַכִּין וְכוּ׳. אָמַר רַבָּה: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? דְּאָמַר קְרָא: (שמות כא) ״וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ״, שׁוּב אֵין לוֹ שְׁמִירָה לָזֶה. אָמַר לוֹ אַבַּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, דִּכְתִיב: (שם) ״וְלֹא יְכַסֶּנּוּ״, נַמִּי שׁוּב אֵין לוֹ כִּסּוּי לָזֶה? וְכִי תֵּימָא: הָכִי נַמִּי? וְהָתְנַן: כִּסָּהוּ כָּרָאוּי וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת, פָּטוּר. אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי: הַיְנוּ טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כִּדְתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְגַדֵּל אָדָם כֶּלֶב רַע בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ? וְאַל יַעֲמִיד סֻלָּם רָעוּעַ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים כב) ״וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ״.

פרק ה

א בבא קמא פרק ה - אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: מִנַּיִן לְ״הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה״? שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות כד) ״מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם״, יִגַּשׁ רְאָיָה אֲלֵיהֶם. מַתְקִיף לָהּ רַב אַשִׁי: הָא, לָמָּה לִי קְרָא? סְבָרָא הוּא! דְּכָאִיב לֵיהּ כְּאִיבָא אָזִיל לְבֵי אַסְיָא! אֶלָּא, קְרָא לְכִדְרַב נָחְמָן, אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, דְּאָמַר [רַבִּי נָחְמָן, אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ]: מִנַּיִן שֶׁאֵין נִזְקָקִין אֶלָּא לַתּוֹבֵעַ תְּחִלָּה? שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵיהֶם״, יִגַּשׁ דְּבָרָיו אֲלֵיהֶם. אַמְרֵי נְהַרְדְּעֵי: פְּעָמִים שֶׁנִּזְקָקִין לַנִּתְבָּע תְּחִלָּה, וְהֵיכִי דָּמֵי? דְּקָא זִילֵי נִכְסֵיהּ.

ב [מִשְׁנָה. אָדָם שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּן לַחֲבֵרוֹ, וְהִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ, מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת. כֵּיצַד מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת? שָׁמִין אֶת הָאִשָּׁה כַּמָּה הִיא יָפָה עַד שֶׁלֹּא יָלְדָה, וְכַמָּה הִיא יָפָה מְשֻׁיָּלֶדֶת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אִם כֵּן, מְשֻׁהָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת מַשְׁבַּחַת, [אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַוְּלָדוֹת, [כַּמָּה הֵן יָפִין], וְנוֹתֵן לַבַּעַל וְכוּ׳.

ג גְּמָרָא]. מַאי קָאָמַר? אָמַר (רב) [רַבָּה]: הָכִי קָאָמַר: וְכִי אִשָּׁה מַשְׁבַּחַת קֹדֶם שֶׁתֵּלֵד, [יוֹתֵר מִלְּאַחַר שֶׁתֵּלֵד] וַהֲלֹא אִשָּׁה מַשְׁבַּחַת לְאַחַר שֶׁתֵּלֵד, יוֹתֵר מִקֹּדֶם שֶׁתֵּלֵד. אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַוְּלָדוֹת וְנוֹתְנִין לַבַּעַל.

ד יב תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּבִתּוֹ שֶׁל נְחוּנְיָא חוֹפֵר שִׁיחִין שֶׁנָּפְלָה לְבוֹר גָּדוֹל, בָּאוּ וְהוֹדִיעוּ אֶת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, שָׁעָה רְאשׁוֹנָה אָמַר לָהֶם: שָׁלוֹם. שְׁנִיָּה אָמַר לָהֶם: שָׁלוֹם. שְׁלִישִׁית אָמַר לָהֶם: עֲלָתָה. אָמְרוּ לָהּ: מִי הֶעֱלוּךְ? אָמְרָה לָהֶם: זָכָר שֶׁל רְחָלִים נִזְדַּמֵּן לִי, וְזָקֵן אֶחָד מִנְּהִיגוֹ. אָמְרוּ לוֹ: נָבִיא אַתָּה? אָמַר לָהֶם: לֹא נָבִיא אָנֹכִי, וְלֹא בֶּן נָבִיא אָנֹכִי, אֶלָּא כָּךְ אָמְרוּ: דָּבָר שֶׁאוֹתוֹ צַדִּיק מִצְטַעֵר בּוֹ, יִכָּשֵׁל בּוֹ זַרְעוֹ? ! אָמַר רַב אַחָא: אַף עַל פִּי כֵן, (מתה בתו) [מֵת בְּנוֹ] בַּצָּמָא, שֶׁנֶּאֱמַר: (תהלים נ) ״וּסְבִיבָיו נִשְׂעָרָה מְאֹד״, מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם חֲסִידָיו אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה. רַבִּי נְחוּנְיָא אָמַר מֵהָכָא: (שם פט) ״אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדֹשִׁים רַבָּה, וְנוֹרָא עַל כָּל סְבִיבָיו״. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: כָּל הָאוֹמֵר, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַוָּתָן הוּא, יִוָּתְרוּ חַיָּיו, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים לב) ״הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט״. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, וְאִי תֵּימָא רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: מַאי דִּכְתִיב: (שמות לד) ׳אֶרֶךְ־אַפַּיִם׳, וְלֹא כְּתִיב ׳אֶרֶךְ־אַף׳, אֶרֶךְ אַפַּיִם לַצַּדִּיקִים וְלָרְשָׁעִים.

ה יג תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יְסַקֵּל אָדָם מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה מְסַקֵּל מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּמְצָאוֹ חָסִיד אֶחָד. אָמַר לוֹ: רֵיקָה, מִפְּנֵי מָה אַתָּה מְסַקֵּל מֵרְשׁוּת שֶׁאֵינָהּ שֶׁלְּךָ, לִרְשׁוּת שֶׁלְּךָ? לִגְלֹג עָלָיו. לְיָמִים נִצְרָךְ לְמִכֹּר שָׂדֵהוּ, וְהָיָה מְהַלֵּךְ בְּאוֹתוֹ רְשׁוּת הָרַבִּים וְנִכְשַׁל בְּאוֹתָן אֲבָנִים. אָמַר: רָפָה אָמַר לִי אוֹתוֹ חָסִיד: מִפְּנֵי מָה אַתָּה מְסַקֵּל מֵרְשׁוּת שֶׁאֵינָהּ שֶׁלְּךָ לִרְשׁוּת שֶׁלְּךָ.

ו יד דָּרַשׁ הַהוּא גְּלִילָאָה עֲלֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא: כַּד רָגִיז רַעְיָא עַל עָנָא, עָבִיד לְנַגִּידָא סַמְיָיתָא.

ז טו שָׁאַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲגִיל לְרַבִּי חִיָּא בְּרַבִּי אַבָּא: מִפְּנֵי מַה, בַּדִּבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנִים לֹא נֶאֱמַר בָּהֶם: ׳טוֹב׳, וּבַדִּבְּרוֹת הָאַחֲרוֹנִים נֶאֱמַר בָּהֶם: ׳טוֹב׳? אָמַר לוֹ: עַד שֶׁאַתָּה שׁוֹאֲלֵנִי, לָמָּה נֶאֱמַר בָּהֶם ׳טוֹב׳, שַׁאֲלֵנִי אִם נֶאֱמַר בָּהֶם ׳טוֹב׳ אִם לָאו. שְׁאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נֶאֱמַר בָּהֶם ׳טוֹב׳ אִם לָאו. כַּלֵּךְ אֵצֶל רַבִּי תַּנְחוּם בַּר חֲנִילָאִי, שֶׁהָיָה רָגִיל אֵצֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, שֶׁהָיָה בָּקִי בַּאֲגָדָה. אָזַל לְגַבֵּיהּ, אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי לֹא שָׁמַעְתִּי, אֶלָּא כָּךְ אָמַר לִי שְׁמוּאֵל בַּר נַחוּם אֲחִי אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא, וְאָמְרֵי לָהּ (אחי) [אֲבִי] אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי אַחִי בַּר רַבִּי חֲנִינָא: הוֹאִיל וְסוֹפָן לְהִשְׁתַּבֵּר. [וְכִי סוֹפָן לְהִשְׁתַּבֵּר] מַאי הֲוֵי? אָמַר רַב אַשִׁי: חַס־וְשָׁלוֹם פָּסְקָה טוֹבָה מִיִּשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (בן לוי:) הָרוֹאֶה טי״ת בַּחֲלוֹמוֹ, סִימָן יָפֶה לוֹ. מַאי טַעְמָא? אִילֵימָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב: ׳טוֹב׳, אֵימָא: (ישעיהו י״ד:כ״ג) ״וְטֹאטַאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא הַשְׁמֶד״! חַד טי״ת קָאָמְרִינַן. אֵימָא: (איכה א׳:ט׳) ״טֻמְאָתָהּ בְּשׁוּלֶיהָ״. טי״ת־בֵּי״ת קָאָמְרִינַן. אֵימָא: (שם ב) ״טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ״. הוֹאִיל וּפָתַח בּוֹ הַכָּתוּב לְטוֹבָה תְּחִלָּה, שְׁמִבְּרֵאשִׁית עַד: (בראשית א׳:ד׳) ״וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר״ לָא כְּתִיב ׳טי״ת׳. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: [כָּל] הָרוֹאֶה הֶסְפֵּד בַּחֲלוֹמוֹ, חָסוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם וּפָרְאוּהוּ. וְהַנֵּי מִילֵי, בִּכְתָבָא.

ח אָמַר שְׁמוּאֵל: אַוָּז וְאַוַּדהַבָּר, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. מַתְקִיף לָהּ רָבָא בַּר רַב חָנָן: מַאי טַעְמָא? אִילֵימָא מִשּׁוּם דְּהַאי, אֲרִיךְ קוֹעֵיהּ וְהַאי, זוּטָר קוֹעֵיהּ, אֶלָּא מֵעַתָּה גַּמְלָא פַּרְסָא וּגַמְלָא טַיָּעָא, דְּהַאי, אֲלִים קוֹעֵיהּ וְהַאי, קָטִין קוֹעֵיהּ, הָכִי נַמִּי דַּהֲווּ כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה? אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי: זֶה, בֵּיצָיו מִן הַחוּץ, וְזֶה, בֵּיצָיו

מִבִּפְנִים. רַב פָּפָּא אָמַר: הָא, טְעוּנָה חֲדָא בֵּיעָתָא בְּשִׁיחְלָא, וְהָא, טְעוּנָה כַּמָּה בֵּיעָתָא בְּשִׁיחְלָא.

פרק ו

א **בבא קמא פרק ו** - תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אַרְבָּעָה דְּבָרִים, הָעוֹשֶׂה אוֹתָם פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם, וְאֵלּוּ הֵן: הַפּוֹרֵץ גָּדֵר בִּפְנֵי בֶּהֱמַת חֲבֵרוֹ, וְהַכּוֹפֵף קָמָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ בִּפְנֵי הַדְּלֶקָה, וְהַשּׁוֹכֵר עֵדֵי שֶׁקֶר לְהָעִיד, וְהַיּוֹדֵעַ עֵדוּת לַחֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ מֵעִיד לוֹ.

ב טז (אלעזר) [אֶלִיעֶזֶר] זְעִירָא חֲוָה סַיֵּים מְסָאנֵי אוּכְמֵי (והוה אזיל) [וְקָאֵי] בְּשׁוּקָא דִּנְהַרְדְּעָא. אַשְׁכְּחוּהָ דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, וַאֲמְרֵי לֵיהּ: מַאי שְׁנָא הַנֵי מְסָאנֵי? אָמַר לְהוּ: דְּקָא מְאַבֵּילְנָא אֲירוּשְׁלֶם. אָמְרוּ לֵיהּ: אַתְּ חֲשִׁיבַת לְאִתְאַבּוּלֵי אֲירוּשְׁלֶם? סָבוּר, יוּהֲרָא הוּא, אַתְיוּהָ וְחַבְּשׁוּהָ. אָמַר לְהוּ: גַּבְרָא רַבָּה אֲנָא. אָמְרוּ לֵיהּ: מְנָא יָדְעִינָן? אָמַר לְהוּ: אוֹ אַתּוּן בָּעוּ מִינָּאי מִלְּתָא, אוֹ אֲנָא אִיבָּעֵי מִינַּיְכוּ מִלְּתָא. אָמְרוּ לֵיהּ: בָּעֵי אַתְּ. אָמַר לְהוּ: הַאי מַאן דְּקָץ כּוּפְרָא, מַאי מְשַׁלֵּם? אָמְרוּ לֵיהּ: מְשַׁלֵּם דְּמֵי כּוּפְרָא. וְהָא חֲווּ תַּמְרֵי? (אלא) [אָמְרוּ לֵיהּ:] מְשַׁלֵּם דְּמֵי תַּמְרָא. אָמַר לְהוּ: וְהָא, לָאו תַּמְרֵי שָׁקִיל מִינֵיהּ? אָמְרוּ לֵיהּ: אִימַר לָן אַתְּ. אָמַר לְהוּ: בְּשִׁשִּׁים. אָמְרוּ לֵיהּ: מַאן אָמַר כְּוָתֵיךְ? אָמַר לְהוּ: הָא שְׁמוּאֵל חַי וּבֵית דִּינוֹ קַיָּם, שָׁדְרוּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר לְהוּ: שַׁפִּיר קָאָמַר לְכוּ: בְּשִׁשִּׁים, וְשָׁבְקוּהוּ.

ג יז אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: אֵין פּוּרְעָנוּת בָּאָה לָעוֹלָם אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם, וְאֵינָהּ מַתְחֶלֶת אֶלָּא מִן הַצַּדִּיקִים תְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות כ״ב:ה׳) ״כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קוֹצִים״, אֵימָתַי אֵשׁ יוֹצְאָה? בִּזְמַן (שהעצים) [שֶׁהַקּוֹצִים] מְצוּיִין לָהּ, וְאֵינָהּ מַתְחֶלֶת אֶלָּא מִן הַצַּדִּיקִים תְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) ״וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ״, ״וְאָכַל גָּדִישׁ״ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא: ״וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ״, שֶׁנֶּאֱכַל גָּדִישׁ כְּבָר. תָּנֵי רַב יוֹסֵף: מַאי דִּכְתִיב: (שם יב) ״וַאֲתֶם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר״. כֵּינָן שֶׁנִּתַּן רְשׁוּת לַמַּשְׁחִית, אֵינוֹ מַבְחִין בֵּין צַדִּיקִים לִרְשָׁעִים. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּתְחִיל מִן הַצַּדִּיקִים תְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: (יחזקאל כ״א:ח׳) ״וְהִכְרַתִּי מִמֵּךְ צַדִּיק וְרָשָׁע״. כְּבָר רַב יוֹסֵף: כּוּלֵי הַאי נַמִּי לְאַיִן דּוֹמִין? אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: טִיבּוּתָא הוּא לְגַבַּיְיהוּ, דִּכְתִיב: (ישעיהו נ״ז:א׳) ״כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק״. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: לְעוֹלָם יִכָּנֵס אָדָם בְּכִי־טוֹב וְיֵצֵא בְּכִי־טוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות י״ב:כ:ב) ״וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר״. תָּנוּ רַבָּנָן: דֶּבֶר בָּעִיר, כַּנֵּס רַגְלֶיךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר״, וְאוֹמֵר: (ישעיהו כ״ו:כ׳) ״לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דְּלָתְךָ בַּעֲדֶךָ״, וְאוֹמֵר: (דברים ל״ב:כ״ה) ״מִחוּץ תְּשַׁכֵּל חֶרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה״. מַאי ׳וְאוֹמֵר׳? וְכִי תֵּימָא: הַנֵי מִילֵי, בְּלֵילְיָא, אֲבָל בִּימָמָא לָא, תָּא שְׁמַע: ״לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דְּלָתְךָ בַּעֲדֶךָ״. וְכִי תֵּימָא: הַנֵי מִילֵי [הֵיכָא] דְּלֵיכָּא אֵימָה מִגַּוַּאי, אֲבָל הֵיכָא דְּאֵיכָּא אֵימָה מִגַּוַּאי, כִּי נָפִיק יָתִיב בֵּינֵי אִינְשֵׁי בְּצַוָּתָא דְּעָלְמָא, תָּפֵי מַעֲלֵי, תָּא שְׁמַע: ׳מִחוּץ תְּשַׁכֵּל חֶרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה״, אַף עַל גַּב דְּ׳מֵחֲדָרִים אֵימָה׳, ׳מִחוּץ תְּשַׁכֵּל חֶרֶב׳. רָבָא, בְּעִידָּן רִיתְחָא הֲוָה סָכַר כַּוֵּי, דִּכְתִיב: (ירמיהו ט׳:כ׳) ״כִּי עָלָה מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ״. תָּנוּ רַבָּנָן: רָעָב בָּעִיר, פַּזֵּר רַגְלֶיךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית י״ב:י׳) ״וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ, וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם״, וְאוֹמֵר: (מלכים ב ז׳:ד׳) ״אִם אָמַרְנוּ: נָבוֹא הָעִיר, וְהָרָעָב בָּעִיר, וָמַתְנוּ שָׁם״. מַאי ׳וְאוֹמֵר׳? וְכִי תֵּימָא: הַנֵי מִילֵי, הֵיכָא דְּלֵיכָּא סְפֵק נְפָשׁוֹת, אֲבָל הֵיכִי דְּאֵיכָּא סְפֵק נְפָשׁוֹת, לָא, תָּא שְׁמַע: (שם) ״לְכוּ וְנִפְּלָה אֶל מַחֲנֵה אֲרָם, אִם יְחַיּוּנוּ נִחְיֶה״. תָּנוּ רַבָּנָן: דֶּבֶר בָּעִיר, אַל יְהַלֵּךְ אָדָם בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת מְהַלֵּךְ בְּאֶמְצַע הַדְּרָכִים. דִּכְיָן דַּיְהִיבָא לֵיהּ רְשׁוּתָא, מַסְגִּי לְהֶדְיָא. שָׁלוֹם בָּעִיר, אַל יְהַלֵּךְ אָדָם בְּצִדֵּי דְּרָכִים, דִּכְיָן דְּלֵית לֵיהּ רְשׁוּתָא, מִחְבָּא חֲבוּיֵי וּמַסְגִּי. תָּנוּ רַבָּנָן: דֶּבֶר בָּעִיר, אַל יִכָּנֵס אָדָם יְחִידִי לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת מַפְקִיד שָׁם כֵּלָיו. וְהַנֵי מִילֵי, הֵיכָא דְּלָא קָרוּ בֵּיהּ דַּרְדְּקֵי, וְלָא מַצְלוּ בֵּיהּ עֲשָׂרָה. תָּנוּ רַבָּנָן: כְּלָבִים בּוֹכִים, מַלְאַךְ הַמָּוֶת (בעיר) [בָּא לָעִיר]. כְּלָבִים מְשַׂחֲקִים, אֵלִיָּהוּ [הַנָּבִיא] בָּא לָעִיר. וְהַנֵי מִילֵי, דְּלֵית בְּהוּ נְקֻבָּה.

ד יח יָתִיב רַב אַמִּי וְרַב אַסִּי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק נַפְחָא, מַר אָמַר לֵיהּ: לֵימָא מַר שְׁמַעְתְּתָא, וּמַר אָמַר לֵיהּ: לֵימָא מַר אַגַּדְתָּא. פָּתַח לְמֵימַר אַגַּדְתָּא וְלָא שָׁבִיק מַר. פָּתַח לְמֵימַר שְׁמַעְתְּתָא וְלָא שָׁבִיק מַר. אָמַר לָהֶם: אֶמְשֹׁל לָכֶם מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים, אַחַת יַלְדָּה וְאַחַת זְקֵנָה, יַלְדָּה מְלַקֶּטֶת לוֹ לְבָנוֹת, וְזָקֵנָה מְלַקֶּטֶת לוֹ שְׁחוֹרוֹת, נִמְצָא קֵרֵחַ מִכָּאן וּמִכָּאן. אָמַר לָהֶם: אִי הָכִי אֵימָא לְכוּ מִלְּתָא דְּשַׁוְיָא לְתַרְוַיְכוּ: (שמות כ״ב:ה׳) ״כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים״, ׳תֵּצֵא׳, מֵעֲצָמָהּ, ״שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִיר אֶת הַבְּעֵרָה״, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עָלַי לְשַׁלֵּם אֶת הַבְּעֵרָה שֶׁהִבְעַרְתִּי, אֲנִי הִצַּתִּי אֵשׁ בְּצִיּוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: (איכה ד׳:י״א) ״וַיְצֵת אֵשׁ בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יְסֹדֹתֶיהָ״, וַאֲנִי עָתִיד לִבְנוֹתָהּ בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: (זכריה ב׳:ט׳) ״וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ, [נְאֻם ה׳] חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב, וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְתוֹכָהּ״. שְׁמַעְתְּתָא, פָּתַח הַכָּתוּב בְּנִזְקֵי מָמוֹנוֹ וְסִיֵּם בְּנִזְקֵי גּוּפוֹ, לוֹמַר לְךָ: אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו.

ה יט ״וַיִּתְאַוֶּה דָּוִד, וַיֹּאמֶר: מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבְּאֵר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר. וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים [בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים, וַיִּשְׁאֲבוּ מַיִם מִבְּאֵר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר״ וְגוֹ׳]. (שמואל ב כ״ג:ט״ז) מַאי קָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ? אָמַר רָבָא [אָמַר רַב נַחְמָן]: ״טָמוּן בָּאֵשׁ״ קָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ, אִי כְּרַבִּי יְהוּדָה, אִי כְּרַבָּנָן, וּפָשְׁטוּ לֵיהּ מַאי דְּפָשְׁטוּ לֵיהּ. רַב הוּנָא אָמַר: גִּדִּישִׁים דִּשְׁעוֹרִים דְּיִשְׂרָאֵל חֲווּ, דַּהֲווּ מִטַּמְּרֵי פְּלִשְׁתִּים בְּהוּ, וְקָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ: מַהוּ לְהַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵרוֹ?

שָׁלְחוּ לֵיהּ: אָסוּר לְהַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵרוֹ, אֲבָל אַתָּה, מֶלֶךְ אַתָּה, [וּמֶלֶךְ] פּוֹרֵץ לַעֲשׂוֹת (לך) [לוֹ] דֶּרֶךְ וְאֵין מוֹחִין בְּיָדָךְ. וְרַבָּנָן וְאִיתֵימָא רַבָּה בַּר מָרִי אָמַר: גְּדִישִׁים דִּשְׁעוֹרִים דְּיִשְׂרָאֵל הָווּ, וּגְדִישִׁים דַּעֲדָשִׁים דִּפְלִשְׁתִּים, וְקָא מִיבָּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לִטֹּל גְּדִישִׁים שֶׁל שְׂעוֹרִים דְּיִשְׂרָאֵל, לִתֵּן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ, עַל מְנָת לְשַׁלֵּם גְּדִישִׁים שֶׁל עֲדָשִׁים דִּפְלִשְׁתִּים? שָׁלְחוּ לֵיהּ: (יחזקאל ל״ג:ט״ו) ״חֲבֹל יָשִׁיב רָשָׁע, גְּזֵלָה יְשַׁלֵּם״. אַף עַל פִּי שֶׁ״גְּזֵלָה מְשַׁלֵּם״, רָשָׁע הוּא, אֲבָל אַתָּה, מֶלֶךְ אַתָּה, [וּמֶלֶךְ] פּוֹרֵץ לַעֲשׂוֹת (לך) [לוֹ] דֶּרֶךְ וְאֵין מוֹחִין (בידך) [בְּיָדוֹ].

ו [בְּשֶׁלָּמָא לְמַאן דְּאָמַר: הַנֵּי תַּרְתֵּי, הַיְנוּ דִּכְתִיב: (שמואל ב כ״ג:ט״ז) ״וְלֹא אָבָה [דָּוִד] לִשְׁתּוֹתָם״, אָמַר: כֵּיוָן דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא לָא נִיחָא לִי. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר]: ״טָמוּן בָּאֵשׁ״ קָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ, מִכְּדֵי, גְּמָרָא הוּא דְּשָׁלְחוּ לֵיהּ, מַאי: ״לֹא אָבָה דָּוִד לִשְׁתּוֹתָם״? דְּלָא אַמְרִינְהוּ מִשְּׁמֵיהּ. אָמַר: כָּךְ מְקַבְּלַנִי מִבֵּית דִּינוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי: כָּל הַמּוֹסֵר עַצְמוֹ לָמוּת עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה, אֵין אוֹמְרִים דְּבַר הֶלָכָה מִשְּׁמוֹ.

ז אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא לְרַב אַשִׁי: מַה בֵּין ׳גַּזְלָן׳ לְ׳חַמְסָן׳? אָמַר לֵיהּ: ׳חַמְסָן׳, יָהִיב דְּמֵי, ׳גַּזְלָן׳, לָא יָהִיב דְּמֵי. אָמַר לֵיהּ: יָהִיב דְּמֵי, ׳חַמְסָן׳ קָרֵית לֵיהּ?! וְהָא אָמַר רַב הוּנָא: תַּלְיוּהָ וְזָבִין, זְבִינֵיהּ זְבִינָא? לָא קַשְׁיָא, הָא דְּאָמַר, רוֹצֶה אֲנִי, הָא דְּלָא אָמַר רוֹצֶה אֲנִי.

פרק ז

א בבא קמא פרק ז - אָמַר רָבָא: שׁוֹר בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי ׳שׁוֹר׳. אַיִל בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי ׳אַיִל׳. שׁוֹר בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי שׁוֹר, דִּכְתִיב: (ויקרא כ״ב:כ״ז) ״שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד״. אַיִל בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי אַיִל, דִּכְתִיב: (בראשית ל״א:ל״ח) ״וְאֵילֵי צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי״, אֵילִים הוּא דְּלָא אָכַל, כְּבָשִׂים אָכַל?! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינֵיהּ: אַיִל בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי ׳אַיִל׳.

ב כא תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מִפְּנֵי מָה אָמְרָה תּוֹרָה: טָבַח וּמָכַר מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה? מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּרֵשׁ בַּחֵטְא וְכוּ׳. כִּדְאָמַר רָבָא: מִפְּנֵי שֶׁשָּׁנָה בַּחֵטְא.

ג כב תְּנַן: כֻּרֵם רִבָּעֵי הָיוּ מְצַיְּינִין אוֹתוֹ בִּקְזוּזוֹת אֲדָמָה, סִימָנָא כִּי אֲדָמָה, מָה אֲדָמָה, אִיכָּא חֲנָאָה מִינָּהּ, אַף הַאי נַמִּי, כִּי מִפְּרָקָא, שָׁרֵי לְאִיתַּהֲנוּיֵי מִינָּהּ. וְשֶׁל עָרְלָה בְּחַרְסִית, סִימָנָא כְּחַרְסִית, מַה חַרְסִית שֶׁאֵין חֲנָאָה מִינָּהּ, אַף הַאי, לֵית בֵּיהּ חֲנָאָה מִינֵיהּ. וְשֶׁל קְבָרוֹת בְּסִיד, סִימָנִיךְ, דְּחִוָּר כַּעֲצָמוֹת. וּמְמַחֶה וְשׁוֹפֵךְ כִּי הֵיכִי דְּנִיחֲוֵר טְפֵי. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּשְּׁבִיעִית, דְּהֶפְקֵר נִינְהוּ, אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, הַלְעִיטֵהוּ לָרָשָׁע וְיָמוּת. וְהַצָּנוּעִים מַנִּיחִין אֶת הַמָּעוֹת, וְאוֹמְרִים: כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה, מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת הַלָּלוּ.

ד [וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי: תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר כִּדְבוּר דָּמִי? וְהָתְנַן: הֲרֵי זֶה ״תְּמוּרַת עוֹלָה תְּמוּרַת שְׁלָמִים״, הֲרֵי זוֹ ״תְּמוּרַת עוֹלָה״, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם לְקָדְּ נִתְכַּוֵּן מִתְּחִלָּה, הוֹאִיל וְאִי־אֶפְשָׁר לִקְרוֹת שְׁנֵי שֵׁמוֹת כְּאֶחָד, דִּבְרָיו קַיָּמִין, וְאִם אָמַר: ׳תְּמוּרַת עוֹלָה׳, וְנִמְלַךְ וְאָמַר: ׳תְּמוּרַת שְׁלָמִים׳, הֲרֵי זוֹ ׳תְּמוּרַת עוֹלָה׳. וַהֲוֵינָן בָּהּ: נִמְלַךְ, פְּשִׁיטָא ![וְאָמַר רַב פָּפָּא: נִמְלַךְ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר קָאָמְרִינַן. אֲמָרִי: תְּרֵי ׳תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר׳ הָווּ, חַד, כְּדֵי שְׁאֵלַת תַּלְמִיד לָרַב, וְחַד, כְּדֵי שְׁאֵלַת הָרַב לַתַּלְמִיד. כִּי לֵית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי, כְּדֵי שְׁאֵלַת תַּלְמִיד לָרַב: ״שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי וּמוֹרִי״, דְּנָפִישׁ. כְּדֵי שְׁאֵלַת הָרַב לַתַּלְמִיד: ״שָׁלוֹם עָלֶיךָ״, אִית לֵיהּ.

ה מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁסִּפֵּא אֶת עֵין טָבִי עַבְדּוֹ, וְהָיָה שָׂמֵחַ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. מְצָאוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לֵיהּ: אִי אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁטָּבִי עַבְדִּי יָצָא לְחֵרוּת? אָמַר לוֹ: לָמָּה? אָמַר לוֹ: שֶׁסִּפֵּאתִי אֶת עֵינוֹ. אָמַר לוֹ: אֵין בִּדְבָרֶיךָ כְּלוּם, שֶׁכְּבָר אֵין לוֹ עֵדִים.

ו [אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: רָאוּהוּ שֶׁהִטְמִין בַּחוֹרְשִׁין וְטָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. אַמַּאי, הָא לָא מָשַׁךְ! אָמַר רַב חִסְדָּא: שֶׁהִכְּישָׁהּ בְּמַקֵּל, אָמְרִי: וְכֵיוָן דְּרָאוּהוּ, גַּזְלָן הוּא! כֵּיוָן דְּקָא מִסַּתְּרֵי מִנַּיְהוּ, גַּנָּב הוּא]! וְאֶלָּא ׳גַּזְלָן׳ הֵיכִי דָּמֵי? אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: כְּגוֹן בְּנֵיהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמואל ב כ״ג:כ״א) ״וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ״. רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: כְּגוֹן בַּעֲלֵי שְׁכֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: (שופטים ט׳:כ״ה) ״וַיָּשִׂימוּ לוֹ בַּעֲלֵי שְׁכֶם מְאָרְבִים עַל רָאשֵׁי הֶהָרִים וַיִּגְזְלוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בַּדָּרֶךְ״. וְרַבִּי אַבָּהוּ, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר מֵהַאי? אָמַר לְךָ: דְּכֵיוָן דִּמְטַמְּרֵי אִיטְמוּרֵי, לָאו גַּזְלָנֵי נִינְהוּ. וְרַבִּי יוֹחָנָן? הָא דְּקָא מִטַּמְּרֵי דְּלָא נְחִזִינְהוּ אִינָשֵׁי וְנִיעֲרְקוּ מִינַּיְהוּ.

ז כג שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: מִפְּנֵי מָה הֶחְמִירָה תּוֹרָה בְּגַנָּב יוֹתֵר מִגַּזְלָן? אָמַר לָהֶם: זֶה הִשְׁוָה כְּבוֹד עֶבֶד לִכְבוֹד קוֹנוֹ, וְזֶה לֹא הִשְׁוָה כְּבוֹד עֶבֶד לִכְבוֹד קוֹנוֹ, כְּבָיכוֹל עָשָׂה עַיִן שֶׁל מַטָּה כְּאִלּוּ אֵינָהּ רוֹאָה, וְאֹזֶן שֶׁל מַטָּה כְּאִלּוּ אֵינָהּ שׁוֹמַעַת, שֶׁנֶּאֱמַר: (ישעיהו כ״ט:ט״ו) ״הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵה׳ לַסְתִּר עֵצָה, וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם״ וְגוֹ׳. וּכְתִיב: (תהילים צ״ד:ז׳) ״וַיֹּאמְרוּ: לֹא יִרְאֶה יָהּ, וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב״. וּכְתִיב: (יחזקאל ט׳:ט׳) [״כִּי אָמְרוּ:] עָזַב ה׳ אֶת הָאָרֶץ וְאֵין ה׳ רֹאֶה״. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מָשָׁלוּ מָשָׁל מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ בָּעִיר וְעָשׂוּ מִשְׁתֶּה, אֶחָד זִמֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר וְלֹא זִמֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר וְלֹא זִמֵּן אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ, וְאֶחָד לֹא זִמֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר וְלֹא זִמֵּן אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ, אִי זֶה מֵהֶם עָנְשׁוֹ מֻרְבֶּה? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה שֶׁזִּמֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר

וְלֹא [זִמֵּן] אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחָהּ שֶׁל מְלָאכָה; שׁוֹר, שֶׁבִּטְּלוֹ מִמְּלַאכְתּוֹ, חֲמִשָּׁה. שֶׂה, שֶׁלֹּא בִּטְּלוֹ מִמְּלַאכְתּוֹ, אַרְבָּעָה. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, שׁוֹר, שֶׁהוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו, חֲמִשָּׁה, שֶׂה, שֶׁהִרְכִּיבוֹ עַל כְּתֵפוֹ, אַרְבָּעָה.

ח מַתְנִיתִין. אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְגַדְּלִין בְּסוּרְיָא וּבְמִדְבָּרוֹת שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגַדְּלִין תַּרְנְגוֹלִים בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי הַקָּדָשִׁים. וְלֹא כֹּהֲנִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי הַטָּהֳרוֹת. אֵין מְגַדְּלִים חֲזִירִים בְּכָל מָקוֹם. לֹא יְגַדֵּל אֶת הַכֶּלֶב, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה קָשׁוּר בְּשַׁלְשֶׁלֶת. אֵין פּוֹרְסִין נִישׁוּבִין לְיוֹנִים, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה רָחוֹק מִן הַיִּשּׁוּב שְׁלֹשִׁים רִיס.

ט אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: מִבַּעֲלֵי בָּתִּים שֶׁבַּגָּלִיל הָעֶלְיוֹן הָיוּ בֵּית אַבָּא, וּמִפְּנֵי מָה חָרְבוּ? שֶׁהָיוּ מַרְעִין בַּחֲרָשִׁים, וְדָנִין דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּיָחִיד. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ לָהֶם חֲרָשִׁים סָמוּךְ לְבָתֵּיהֶם, שָׂדֶה קְטַנָּה הָיְתָה וּמַעֲבִירִין דֶּרֶךְ עָלֶיהָ.

י כְּשֵׁם שֶׁאָמְרוּ: אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה, כָּךְ אָמְרוּ: אֵין מְגַדְּלִין חַיָּה דַּקָּה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר. מְגַדְּלִים כְּלָבִים כֻּפְרִין וַחֲתוּלִים וְקוֹפִין וְחֲלַדּוֹת־סְנָאִים, מִפְּנֵי שֶׁעֲשׂוּיִים לְנַקֵּר אֶת הַבַּיִת. מַאי 'חֲלַדּוֹת־סְנָאִים'? אָמַר רַב יְהוּדָה: שִׁירְצָא חַרְצָא. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: (חרזא) [חַרְצָא] דִּקְטִינִי שָׁקֵי, וְרַעְיָא בֵּינֵי וְרַדְּינֵי. וּמַאי 'שִׁרְצָא'? דְּמִתַּתָּאֵי שַׁקֵּיהּ.

יא רַב וּשְׁמוּאֵל וְרַב אַסִי אִיקָּלְעוּ לְבֵי שְׁבוּעַ הַבֵּן, וַאֲמְרֵי לָהּ: לְבֵי יְשׁוּעַ הַבֵּן. רַב לָא עַיֵּיל קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל. שְׁמוּאֵל לָא עַיֵּיל קַמֵּיהּ דְּרַב אַסִי. רַב אַסִי לָא עַיֵּיל קַמֵּיהּ דְּרַב. אָמְרִי: מַאן נְתִרַח? נְתִרַח שְׁמוּאֵל וְנִיתֵּי רַב וְרַב אַסִי. וְנִתְרַח רַב אוֹ רַב אַסִי. רַב, מִלְּתָא בְּעָלְמָא הוּא דְּעָבַד לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל, מִשּׁוּם הַהוּא מַעֲשֶׂה דְּלַטְיֵיהּ. אַדְּבְרֵיהּ רַב עֲלֵיהּ. אַדְּהָכִי וְהָכִי אָתָא שׁוּנְרָא קַטְיֵיהּ לְיָדָא דִּינוּקָא. נָפַק רַב וְדָרַשׁ: חָתוּל, מַתָּר לְהָרְגוֹ, וְאָסוּר לְקַיְּמוֹ, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם גֶּזֶל, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם הֶשְׁבֵּת אֲבֵדָה לַבְּעָלִים.

יב אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר פָּפָּא מִשּׁוּם רַבִּי אַחָא בַּר פָּפָּא, מִשּׁוּם רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא: מַתְרִיעִין עַל הַחִכּוּךְ בְּשַׁבָּת, וְדֶלֶת הַנִּנְעֶלֶת לֹא בִּמְהֵרָה תִּפָּתַח, וְהַלּוֹקֵחַ בַּיִת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כּוֹתְבִין עָלָיו אוֹנוֹ אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת. מֵיתִיבִי: וּשְׁאָר פֻּרְעָנֻיּוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת וּבָאוֹת עַל הַצִּבּוּר, כְּגוֹן: חִכּוּךְ, חָגָב, זְבוּב, צְרָעָה, וְיַתּוּשׁ, וְשִׁלּוּחַ נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, לֹא הָיוּ מַתְרִיעִין אֶלָּא צוֹעֲקִים. לָא קַשְׁיָא, כָּאן, בְּלַח, כָּאן, בְּיָבֵשׁ. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שְׁחִין שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים, לַח מִבַּחוּץ וְיָבֵשׁ מִבִּפְנִים, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות ט) ״וַיְהִי שְׁחִין אַבַעְבֻּעֹת פֹּרֵחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה״. וְדֶלֶת הַנִּנְעֶלֶת לֹא בִּמְהֵרָה תִּפָּתַח, מַאי הִיא? מַר זוּטְרָא אָמַר: סְמִיכָה. רַב אַשִׁי אָמַר: כָּל הַמְּרִיעִין לוֹ, לֹא בִּמְהֵרָה מְטִיבִין לוֹ. רַב אַחָא מִדְּפְתִּי אָמַר: לְעוֹלָם אֵין מְטִיבִין לוֹ, וְלָא הִיא! רַב אַחָא מִדְּפְתִּי מִלְּתָא דְּנַפְשֵׁיהּ הוּא דְּאָמַר. וְהַלּוֹקֵחַ בַּיִת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כּוֹתְבִין עָלָיו אוֹנוֹ, אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת. בְּשַׁבָּת, סַלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא, [כִּדְאָמַר רָבָא תָּנָא: אוֹמֵר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה. הָכִי נַמִּי, אוֹמֵר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה, וְאַף עַל גַּב דַּאֲמִירָה לְגוֹי שְׁבוּת הוּא, מִשּׁוּם יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לָא גָּזְרוּ בֵּיהּ רַבָּנָן].

יג תָּנוּ רַבָּנָן: עֲשָׂרָה תְּנָאִים הִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ: שֶׁיִּהוּ מַרְעִין בָּחֲרָשִׁין, וּמְלַקְּטִין עֵצִים בִּשְׂדוֹתֵיהֶם, וּמְלַקְּטִין עֲשָׂבִים בְּכָל מָקוֹם, חוּץ מִתִּלְתָּן. וְקוֹטְמִין נְטִיעוֹת בְּכָל מָקוֹם, חוּץ מִגְּרוֹפְיוֹת שֶׁל זַיִת, וּמַעְיָן הַיּוֹצֵא בַּתְּחִלָּה, בְּנֵי הָעִיר מִסְתַּפְּקִין מִמֶּנּוּ, וּמְחַכִּין בְּיָמָּה שֶׁל טְבֶרְיָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִפְרֹס קֶלַע וְיַצְמִיד אֶת הַסְּפִינָה. וְנִפְנִין לַאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר, אֲפִלּוּ בְּשָׂדֶה מְלֵאָה כַּרְכֹּם. וּמְהַלְּכִין בִּשְׁבִילֵי הָרְשׁוּת עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה, וּמִסְתַּלְּקִין לְצִדֵּי הַדְּרָכִים מִפְּנֵי יְתֵדוֹת הַדְּרָכִים. וְהַתּוֹעֶה בֵּין הַכְּרָמִים מַפְסִיג וְעוֹלֶה מַפְסִיג וְיוֹרֵד, וּמֵת מִצְוָה קוֹנָה מְקוֹמוֹ.

יד תָּנוּ רַבָּנָן: יַמָּהּ שֶׁל טְבֶרְיָה, בְּחֶלְקוֹ שֶׁל נַפְתָּלִי הָיְתָה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁנָּטַל מִלֹּא חֻבָּל חֵרֶם בִּדְרוֹמָהּ, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: (דברים לג) ״יָם וָדָרוֹם יָרָשָׁה״. תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: תְּלוּשִׁים שֶׁבָּהֶרִים, בְּחֶזְקַת כָּל הַשְּׁבָטִים הֵן עוֹמְדִים, וּמְחֻבָּרִים בְּחֶזְקַת אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט. וְאֵין לְךָ כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ בָּהָר, וּבַשְּׁפֵלָה, וּבַנֶּגֶב, וּבָעֵמֶק, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם א) ״פְּנוּ וְסָעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל כָּל שְׁכֵנָיו, בָּעֲרָבָה, בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם״ וְגוֹ'. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בַּכְּנַעֲנִיִּים וּבַפְּרִיזִּים, וּבָאֱמוֹרִיִּים שֶׁלִּפְנֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) ״וְאֶל כָּל שְׁכֵנָיו״, אַלְמָא שְׁכֵנָיו הָכִי הַוּוּ.

טו רַבִּי וְרַבִּי חִיָּא הֲווּ שַׁקְלֵי וְאָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אִיסְתַּלְקוּ לְצִדֵּי הַדְּרָכִים, חֲזָה קָא מַפְסִיעַ וְאָזֵיל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן קְנוֹסָא קָמַיְהוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי לְרַבִּי חִיָּא: מִי הוּא זֶה שֶׁמַּרְאֶה גְּדֻלָּה בְּפָנֵינוּ? אָמַר לֵיהּ רַבִּי, שְׁמָא רַבִּי יְהוּדָה בֶּן קְנוֹסָא תַּלְמִידִי הוּא, וְכָל מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם. כִּי מָטוּ לְגַבֵּיהּ, חַזְיֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: אִי לָאו יְהוּדָה בֶּן קְנוֹסָא אַתְּ, גְּזַרְתִּינְהוּ לְשֶׁקֶךְ בְּגִיזְרָא דְּפַרְזְלָא.

טז אָמְרוּ: [׳עֲשָׂרָה׳? הֲנֵי, חַד־סְרֵי הַוְיָין!] מְהַלְּכִין בִּשְׁבִילֵי הָרְשׁוּת, שְׁלֹמֹה אָמָרָהּ, כִּדְתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁכָּלוּ פֵּרוֹתָיו מִן הַשָּׂדֶה וְאֵינוֹ מַנִּיחַ בְּנֵי אָדָם לְכָנֵס בְּתוֹךְ שָׂדֶהוּ, מָה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו? מָה הֲנָאָה יֵשׁ לְפָלוֹנִי? וּמַה הַבְּרִיּוֹת מַזִּיקוֹת לוֹ? עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: ״מְהֻיּוֹת טוֹב אַל תִּקְרֵי רַע״. וּמִי כְּתִיב: ״מְהֻיּוֹת טוֹב אַל תִּקְרֵי רַע״? אִין, כְּתִיב כְּהַאי גַּוְונָא: (משלי ג׳:כ״ז) ״אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו, בִּהְיוֹת לְאֵל יָדֶךָ לַעֲשׂוֹת״.

יז כד עֶשֶׂר תַּקָּנוֹת תִּקֵּן עֶזְרָא: שֶׁיִּהְיוּ קוֹרִין (בתורה) בְּמִנְחָה בְּשַׁבָּת, וְקוֹרִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִשִּׁי, [וְדָנִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִשִּׁי, וּמְכַבְּסִין בַּחֲמִשִּׁי, וּמְכַבְּסִין בַּחֲמִשִּׁי בְּשַׁבָּת, וְאוֹכְלִין שׁוּם בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה מַשְׁכֶּמֶת וְאוֹפָה, וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסָנָר, וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹפֶפֶת וְטוֹבֶלֶת, וְשֶׁיִּהוּ רוֹכְלִין מְחַזְּרִין בַּעֲיָרוֹת, וְתִקֵּן טְבִילָה לְבַעֲלֵי קָרְיָין. שֶׁיִּהוּ קוֹרִין בְּמִנְחָה בְּשַׁבָּת, מִשּׁוּם יוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. וְשֶׁיִּהוּ קוֹרִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִשִּׁי], עֶזְרָא תִּקֵּן? ! וְהָא מֹעֵיקְרָא הֲוָה מִתַּקָּנָא, דְּתַנְיָא: (שמות טו) ״וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם״. דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ: אֵין ׳מַיִם׳ אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (ישעיה נה) ״הוֹי, כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם״, כֵּיוָן שֶׁהָלְכוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה, (מיד) נָלְאוּ. עָמְדוּ נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם וְתִקְּנוּ לָהֶם שֶׁיִּהוּ קוֹרִין בְּשַׁבָּת וּמַפְסִיקִין בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת וְקוֹרִין בְּשֵׁנִי וּמַפְסִיקִין בִּשְׁלִישִׁי וּבִרְבִיעִי וְקוֹרִין בַּחֲמִשִּׁי וּמַפְסִיקִים עֶרֶב שַׁבָּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָלִינוּ בְּלֹא תּוֹרָה שְׁלֹשָׁה יָמִים. מֵעִיקָּרָא תִּקְּנוּ, חַד גַּבְרָא תְּלָתָא פְּסוּקֵי, אִי נַמִּי, תְּלָתָא גַּבְרֵי תְּלָתָא פְּסוּקֵי, כְּנֶגֶד כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, אָתָא הוּא, תִּקֵּן, תְּלָתָא גַּבְרֵי וַעֲשָׂרָה פְּסוּקֵי, כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה בַּטְלָנִין.

יח תָּנוּ רַבָּנָן: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בְּשׁוּם: מַשְׁבִּיעַ, וּמַשְׁחִין, וּמַצְהִיל פָּנִים, וּמַרְבֶּה הַזֶּרַע, וְהוֹרֵג כִּנִּים מֵעַיִם וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מַכְנִיס אַהֲבָה וּמוֹצִיא אֶת הַקְּנָאָה.

יט עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם: אֵין הַבַּיִת חָלוּט בָּהּ, וְאֵין מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה, וְאֵינָהּ נַעֲשֵׂית עִיר הַנִּדַּחַת, וְאֵינָהּ מִטַּמְּאָה בִּנְגָעִים, וְאֵין מוֹצִיאִין בָּהּ זִיזִין וּגְזוּזְטָרָאוֹת, וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ אַשְׁפָּתוֹת, וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ כְּבָשׁוֹנוֹת, וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסוֹת, חוּץ מִגִּנַּת וְרָדִין שֶׁהָיוּ מִימוֹת [נְבִיאִים] רִאשׁוֹנִים, וְאֵין מְגַדְּלִין בָּהּ תַּרְנְגוֹלִים, וְאֵין מַלִּינִין בָּהּ אֶת הַמֵּת. אֵין הַבַּיִת חָלוּט בָּהּ, דִּכְתִיב: (ויקרא כה) ״וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חוֹמָה לַצְּמִיתֻת לַקֹּנֶה אֹתוֹ, לְדֹרֹתָיו״, וְקָסָבַר: לֹא נִתְחַלְּקָה יְרוּשָׁלַיִם לַשְּׁבָטִים. וְאֵינָהּ מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה, דִּכְתִיב: (דברים כא) ״כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר ה׳ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ״, וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לַשְּׁבָטִים. וְאֵינָהּ נַעֲשֵׂית עִיר הַנִּדַּחַת, דִּכְתִיב: (שם יג) ׳עָרֶיךָ׳, וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לַשְּׁבָטִים. וְאֵינָהּ מִטַּמְּאָה בִּנְגָעִים, דִּכְתִיב: (ויקרא יד) ״וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם״, וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לַשְּׁבָטִים. וְאֵין מוֹצִיאִין בָּהּ זִיזִין וּגְזוּזְטָרָאוֹת, מִפְּנֵי אֹהֶל הַטֻּמְאָה, וּמְשׁוּם דְּלָא לִיתְּזוּ עוֹלֵי רְגָלִים. וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ אַשְׁפָּתוֹת, מְשׁוּם שְׁקָצִים. וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ כְּבָשׁוֹנוֹת, מְשׁוּם קוּטָרָא. וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִין, מְשׁוּם סִירְחָא. וְאֵין מְגַדְּלִין בָּהּ תַּרְנְגוֹלִים, מְשׁוּם קָדְשִׁים. וְאֵין מַלִּינִים בָּהּ אֶת הַמֵּת, גְּמָרָא.

כ כה תָּנוּ רַבָּנָן: כְּשֶׁצָּרוּ בֵּית חַשְׁמוֹנַאי זֶה עַל זֶה, הָיָה הוֹרְקָנוּס מִבִּפְנִים, וְאַרִיסְטוֹבּוּלוּס מִבַּחוּץ, וּבְכָל יוֹם הָיוּ מְשַׁלְשְׁלִים לָהֶם בְּקֻפָּה דִּינָרִין, וְהָיוּ מַעֲלִים לָהֶם תְּמִידִים. הָיָה שָׁם זָקֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מַכִּיר בְּחָכְמַת יְוָנִית. אָמַר לָהֶם: כָּל זְמַן שֶׁעוֹסְקִין בָּעֲבוֹדָה, אֵין נִמְסָרִים בְּיֶדְכֶם. לְמָחָר שִׁלְשְׁלוּ דִּינָרִין בְּקֻפָּה וְהֶעֱלוּ לָהֶם חֲזִיר. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לַחֲצִי הַחוֹמָה, נִזְדַּעְזְעָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ: אָרוּר הָאִישׁ שֶׁיְגַדֵּל חֲזִירִים, וְאָרוּר הָאָדָם שֶׁיְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ חָכְמַת יְוָנִית. וְעַל אוֹתָהּ שָׁעָה שָׁנִינוּ: מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא עִמָּר מִגַּגּוֹת הַצְּרִיפִין, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִבְּקֵעַת עֵין סוֹכָר. וְחָכְמַת יְוָנִית מִי אֲסִירָא? ! וְהָתַנְיָא, אָמַר רַבִּי: בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹן סוּרְסִי לָמָּה? אוֹ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אוֹ לְשׁוֹן יְוָנִית! וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּבָבֶל לְשׁוֹן אֲרַמִּי לָמָּה? אוֹ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אוֹ לְשׁוֹן פַּרְסִי! אֲמֵרִי: לְשׁוֹן יְוָנִית לְחוּד, חָכְמַת יְוָנִית לְחוּד. וְחָכְמַת יְוָנִית מִי אֲסִירָא? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (איכה ג׳:נ״א) ״עֵינִי עוֹלָלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי״, אֶלֶף יְלָדִים הָיוּ בְּבֵית אַבָּא, חֲמֵשׁ מֵאוֹת מֵהֶם לָמְדוּ תוֹרָה, וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת מֵהֶם לָמְדוּ חָכְמַת יְוָנִית, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר מֵהֶם, אֶלָּא אֲנִי כָּאן, וּבֶן אָחִי אַבָּא בְּעַסְיָא. אַמְרִי: שַׁאנִי בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהָיוּ קְרוֹבִים לַמַּלְכוּת. וְכִדְתַנְיָא: הַמַּסֵּפֶר קוֹמִי, הֲרֵי זֶה מְדַרְכֵי הָאֱמוֹרִי. אַבְטוֹלְמוֹס בַּר רְאוּבֵן, הִתִּירוּ לוֹ לְסַפֵּר קוֹמִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָרוֹב לַמַּלְכוּת. שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל הִתִּירוּ לָהֶם לְסַפֵּר בְּחָכְמַת יְוָנִית, מִפְּנֵי שֶׁקְּרוֹבִים לַמַּלְכוּת.

כא תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יִגְדֹּל אָדָם אֶת הַכֶּלֶב, אֶלָּא אִם כֵּן קָשׁוּר בְּשַׁלְשֶׁלֶת, אֲבָל מְגַדֵּל הוּא בְּעִיר הַסְּמוּכָה לַסְּפָר, וְקוֹשְׁרוֹ בַּיּוֹם וּמַתִּירוֹ בַּלַּיְלָה וְכוּ׳.

כב כו דָּרַשׁ רַבִּי הוֹסְתָּאי דְּמִן בֵּירִי: (במדבר י׳:ל״ו) ״וּבְנֻחֹה יֹאמַר: שׁוּבָה ה׳ רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל״, לְלַמֵּדְךָ, שֶׁאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה עַל יִשְׂרָאֵל פָּחוֹת מִשְּׁנֵי אַלְפִים וּשְׁנֵי רְבָבוֹת. חָסַר אֶחָד, וְהָיְתָה אִשָּׁה עוֹבֶרָה בֵּינֵיהֶם וּרְאוּיָה לְהַשְׁלִים, וְנָבַח בָּהּ כֶּלֶב וְהִפִּילָה. נִמְצָא זֶה גָּרַם לַשְּׁכִינָה שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִיִּשְׂרָאֵל.

כג הַהִיא אִתְּתָא דְּעָאלַת לְמֵיפָא בְּהַהוּא בֵּיתָא, נָבַח בָּהּ כַּלְבָּא, אָמַר לָהּ מָארֵיהּ: לָא תִּסְתַּפֵּי מִינֵיהּ, שְׁקִילֵי נִיבֵיהּ. אָמְרָה לֵיהּ: שְׁקִילָא (טיבותיה דההוא גברא) [טִיבוּתֵיךְ] וְשַׁדְיָא אַחֵיזְרֵי, כְּבָר נָד וְלָד.

פרק ח

א בבא קמא פרק ח - [תָּנוּ רַבָּנָן: מִנַּיִן שֶׁאִם עָלוּ בוֹ צְמָחִים מֵחֲמַת הַמַּכָּה וְנִסְתְּרָה הַמַּכָּה, שֶׁחַיָּב לְרַפְּאוֹתוֹ, וְחַיָּב לִתֵּן לוֹ שִׂבְתּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: (שמות כ״א:י״ט) ״רַק שִׂבְתּוֹ יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא״. יָכוֹל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ׳רַק׳]. אָמַר מַר: יָכוֹל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה, תַּלְמוּד לוֹמַר: ׳רַק׳,

שֶׁלֹּא מִחֲמַת הַמִּכָּה בָּעֵי קְרָא? אָמְרִי: מַאי "שֶׁלֹּא מִחֲמַת הַמִּכָּה"? כִּדְתַנְיָא: חֲרֵי שֶׁעָבַר עַל דִּבְרֵי רוֹפֵא וְאָכַל דָּבֵשׁ אוֹ כָּל מִינֵי מְתִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁדָּבֵשׁ וְכָל מִינֵי מְתִיקָה קָשִׁין לַמַּכָּה, וְהֶעֱלָה מַכָּתוֹ גַּרְגּוֹתָנִי, יָכוֹל יְהֵא חַיָּב לְרַפְּאוֹתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: 'רַק'. מַאי 'גַּרְגּוֹתָנִי'? אָמַר אַבַּיֵי: נָאתָא כְּרִיכְתָּא. מַאי אֲסוּתֵיהּ? אָהֳלָא וְקִירָא וְקַלְבָּא. וְאִי אָמַר לֵיהּ: אַסְיָךְ אֲנָא, אָמַר לֵיהּ: דָּמִית עָלַי כְּאַרְיָא אַרְבָּא. וְאִי אָמַר לֵיהּ: אַיְתִינָא אַסְיָא דְּמַגָּן בְּמַגָּן, אָמַר לֵיהּ: אַסְיָא דְּמַגָּן בְּמַגָּן, מַגָּן שָׁוֶה. וְאִי אָמַר: מַיְתִינָא לָךְ אַסְיָא רְחִיקָא, אָמַר לֵיהּ: אַסְיָא רְחִיקָא עֵינָא עָרְיָא. וְאִי אָמַר לֵיהּ הַב לִי לְדִידִי, וַאֲנָא מַסִּינָא נַפְשָׁאי, אָמַר לֵיהּ: פָּשַׁעְתָּ בְּנַפְשָׁךְ וְשָׁקַלְתְּ מִינָאי טְפֵי, וְאִי אָמַר לֵיהּ: קוּץ לִי מֵקֶץ. אָמַר לֵיהּ: כָּל־שֶׁכֵּן דְּפָשַׁעְתְּ בְּנַפְשָׁךְ, וְקָרוּ לִי: 'שׁוֹר הַמְּזִיק'.

ב [פִּסְקָא]. בִּשֶּׁת, הַפֹּל לְפִי הַמְּבִישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּשׁ. מַנִּי מַתְנִיתִין, לָא רַבִּי מֵאִיר וְלָא רַבִּי יְהוּדָה, אֶלָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּתָנָן: וְכֻלָּן רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ הֵם בְּנֵי־חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ מִנְּכְסֵיהֶם, שֶׁהֵם בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַגָּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עֲשִׁירִים רוֹאִין אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵם בְּנֵי־חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ מִנְּכְסֵיהֶם, עֲנִיִּים, כִּפְחוּתִין שֶׁבָּהֶם.

ג כז תַּנְיָא [אִידָךְ], רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סוּמָא אֵין לוֹ בֹּשֶׁת, וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטְרוֹ מִכָּל מִצְוֹות הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. אָמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קְרָא: (דברים ד׳:מ״ה) "אֶלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים". כָּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּמִצְוֹת וְחֻקִּים. וְכָל שֶׁאֵינוֹ בְּמִשְׁפָּטִים, אֵינוֹ בְּמִצְוֹת וְחֻקִּים. אָמַר רַב יוֹסֵף: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמִינָא: מַאן דְּאָמַר: "הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה", דְּאָמַר: סוּמָא פָּטוּר מִן הַמִּצְוֹות, קָא עָבְידְנָא יוֹמָא טָבָא לְרַבָּנָן. מַאי טַעְמָא? דְּלָא מִפְקְדָנָא וְקָא עָבְידְנָא מִצְוֹות. וְהַשְׁתָּא דְּשָׁמְעִיתָא לְהָא דְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: גָּדוֹל הַמְצֻוֶּה וְעוֹשֶׂה מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מְצֻוֶּה וְעוֹשֶׂה. מַאן דְּאָמַר לִי: "אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה", עָבְידְנָא יוֹמָא טָבָא לְרַבָּנָן. מַאי טַעְמָא? כִּי מַפְקִידְנָא אִית לִי אַגְרָא טְפֵי.

ד מִשְׁנָה. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁפָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בַּשּׁוּק, בָּאתָ לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְחִיְּבוֹ לִתֵּן לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. אָמַר לוֹ: רַבִּי, תֵּן לִי זְמַן וְנָתַן לוֹ זְמַן. שְׁמָרָהּ עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח חֲצֵרָהּ, וְשִׁבֵּר אֶת הַכַּד בְּפָנֶיהָ, וּבוֹ כְּאִפָּר שֶׁמֵּן. גִּלְּתָה אֶת רֹאשָׁהּ וְהָיְתָה מְטַפַּחַת וּמַנַּחַת יָדָהּ עַל רֹאשָׁהּ, הֶעֱמִיד עָלֶיהָ עֵדִים וּבָא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ: לְזוֹ אֲנִי נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז? אָמַר לוֹ: לֹא אָמַרְתָּ כְּלוּם! הַחוֹבֵל בְּעַצְמוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, פָּטוּר, אֲחֵרִים שֶׁחָבְלוּ בּוֹ, חַיָּבִים.

ה מַאן תַּנָּא דְּשָׁמַעְתְּ לֵיהּ דְּאָמַר: אֵין אָדָם רַשַּׁאי לַחֲבֹל בְּעַצְמוֹ? אִילֵימָא הַאי תַּנָּא הוּא, דְּתַנְיָא: (בראשית ט׳:ה׳) "וְאַךְ אֶת דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ". רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מִיָּד נַפְשׁוֹתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ אֶת דִּמְכֶם. וְדִלְמָא, קְטָלָא שַׁאנֵי? אֶלָּא, הַאי תַּנָּא הוּא, דְּתַנְיָא: מְקָרְעִין עַל הַמֵּת וְלֹא מְדָרְכֵי הָאֱמוֹרִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שָׁמַעְתִּי שֶׁהַמְקָרֵעַ עַל הַמֵּת יוֹתֵר מִדַּאי, לוֹקֶה מִשּׁוּם "בַּל־תַּשְׁחִית", וְכָל־שֶׁכֵּן גּוּפוֹ. וְדִלְמָא, בְּנָדִים שַׁאנֵי, דִּפְסִידָא דְּלָא הָדַר הוּא? כִּי הָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן, קָרֵי לְמָאנֵי: 'מְכַבְּדוּתֵיהּ', וְרַב חִסְדָּא כַּד הֲוָה מַסְגֵּי בֵּינֵי הֵיזְמֵי וְהֵיגֵי, מַדְלֵי לְהוּ לְמָאנֵיהּ, אָמַר: זֶה מַעֲלֶה אֲרוּכָה וְזֶה אֵינוֹ מַעֲלֶה אֲרוּכָה. אֶלָּא הַאי תַּנָּא הוּא, דְּתַנְיָא: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרַבִּי: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר: (במדבר ו׳:י״א) "וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ". [וְכִי בְּאֵיזוֹ נֶפֶשׁ חָטָא זֶה? אֶלָּא שֶׁצִּעֵר עַצְמוֹ מִן הַיַּיִן. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַלְּוָחֹמֶר; וּמַה זֶּה, שֶׁלֹּא צִעֵר עַצְמוֹ אֶלָּא מִן הַיַּיִן, נִקְרָא 'חוֹטֵא', הַמְצַעֵר עַצְמוֹ מִכָּל דָּבָר, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה]?

ו אָמַר רַב: דִּיקְלָא דְּטָעִין קַבָּא, אָסוּר לְמִקְצָצֵיהּ. מֵיתִיבִי: אשתשר כַּמָּה יְהֵא בַּזַּיִת וְלֹא יְקַצְּצֶנּוּ? רִבְעַ. שַׁאנִי זֵיתִים, דַּחֲשִׁיבִי. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לָא שָׁכִיב שִׁיבְחָא בְּרִי, אֶלָּא דְּקָץ תְּאֵינָתָא בְּלָא זְמָנָהּ. אָמַר רַבִינָא: וְאִם הָיָה מְעֻלֶּה בְּדָמִים, מֻתָּר. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: (דברים כ׳:כ׳) "רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע", זֶה אִילָן מַאֲכָל. "כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא", זֶה אִילָן סָרָק. וְכִי מֵאַחַר שֶׁסּוֹפוֹ לְרִבּוֹת כָּל דָּבָר, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא"? לְהַקִּדִּים סָרָק לְמַאֲכָל. יָכוֹל אֲפִלּוּ מְעֻלֶּה בְּדָמִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: 'רַק'. שְׁמוּאֵל אֲמַר לֵיהּ אֲרִיסֵיהּ תַּמְרֵי, אָכִיל, טָעִים בְּהוּ טַעְמָא דְּחַמְרָא. אָמַר לֵיהּ: מַאי הַאי? אָמַר לֵיהּ: בֵּינֵי גּוּפְנֵי קַיְמֵי. אָמַר: מַכְחֲשֵׁי בְּחַמְרָא כּוּלֵי הַאי? לְמָחָר אַיְתֵי לִי מִקּוֹרַיְהוּ. רַב חִסְדָּא חֲזָא תְּאֵלֵי בֵּי גּוּפְנֵי, אָמַר לֵיהּ לַאֲרִיסֵיהּ: עַקְרִינְהוּ: גּוּפְנֵי, קָנֵי דִּיקְלֵי, דִּיקְלֵי, לָא קָנֵי גּוּפְנֵי.

ז כח מִשְׁנָה. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ, אֵין נִמְחָל לוֹ עַד שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית כ׳:ז׳) "וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ" וְגוֹ'. וּמִנַּיִן שֶׁאֵם לֹא מָחַל לוֹ, שֶׁהוּא אַכְזָרִי? שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית כ׳:ז׳) "וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים" וְגוֹ'.

ח גְּמָרָא. תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ, דְּמֵי בָּשְׁתּוֹ, אֲבָל צַעֲרוֹ, אֲפִלּוּ הֵבִיא כָּל אֵילֵי נְבָיוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֵין נִמְחָל לוֹ, עַד שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) "הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ, כִּי נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ". 'אֵשֶׁת נָבִיא' בָּעֵי אַהֲדוּרֵי, אֵשֶׁת אַחֵר לָא בָּעֵי אַהֲדוּרֵי? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: "הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ" מִכָּל מָקוֹם! וּדְקָא אָמַרְתְּ: (שם) "הֲגוֹי גַּם צַדִּיק תַּהֲרֹג, הֲלֹא הוּא אָמַר לִי: אֲחֹתִי הִיא, וְהִיא גַּם הִיא אָמְרָה: אָחִי הוּא"! נָבִיא הוּא, וּכְבָר לָמַד: אַכְסְנַאי שֶׁבָּא לָעִיר, עַל עִסְקֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ, אוֹ עַל עִסְקֵי אִשְׁתּוֹ שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ: 'אִשְׁתְּךָ הִיא'? 'אֲחוֹתְךָ הִיא'? מִכָּאן לְבֶן נֹחַ שֶׁנֶּהֱרַג, שֶׁהָיָה לוֹ לִלְמֹד וְלֹא לָמַד. (שם) "כִּי עָצֹר עָצַר ה׳", אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁתֵּי עֲצִירוֹת הָלְלוּ, לָמָּה? אַחַת בָּאִישׁ, שִׁכְבַת זֶרַע. שְׁנַיִם בָּאִשָּׁה, שִׁכְבַת זֶרַע וְלֵדָה. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: שְׁנַיִם בָּאִישׁ, שִׁכְבַת זֶרַע וּקְטַנִּים. שְׁלֹשׁ בָּאִשָּׁה, שִׁכְבַת זֶרַע וְלֵדָה וּקְטַנִּים. רַבִינָא אָמַר: שְׁלֹשָׁה בָּאִישׁ, שִׁכְבַת זֶרַע וּקְטַנִּים וּפִי־הַטַּבַּעַת. אַרְבָּעָה בָּאִשָּׁה, שִׁכְבַת זֶרַע וְלֵדָה וּקְטַנִּים וּפִי־הַטַּבַּעַת. (שם) "בְּעַד כָּל רֶחֶם", אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: אֲפִלּוּ תַּרְנְגוֹלֶת שֶׁל בֵּית אַבִּימֶלֶךְ לֹא הֵטִילָה בֵּיצָתָהּ.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאָמוּר רַבָּנָן: כָּל הַמְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר, הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה? אָמַר לוֹ: דִּכְתִיב: (איוב מ״ב:י׳) ״וַה׳ שָׁב אֶת שְׁבוּת אִיּוֹב בְּהִתְפַּלְלוֹ בְּעַד רֵעֵהוּ״. אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמַרְתְּ מֵהָתָם, וַאֲנָא אֲמִינָא מֵהָכָא: (בראשית כ׳:י״ז) ״וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים, וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו״ וְגוֹ׳. וּכְתִיב: (שם כג) ״וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר״ וְגוֹ׳. כַּאֲשֶׁר אָמַר אַבְרָהָם (אל) [עַל] אֲבִימֶלֶךְ.

ט כט אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאַמְרֵי אֱינָשֵׁי: בַּהֲדֵי הוּצָא לָקֵי כַּרְבָא. אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (ירמיהו ב׳:כ״ט) ״לָמָּה תָּרִיבוּ אֵלַי כֻּלְּכֶם פְּשַׁעְתֶּם בִּי, נְאֻם ה״, אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמַרְתְּ מֵהָתָם וַאֲנָא אֲמִינָא מֵהָכָא: (שמות ט״ז:כ״ח) ״עַד אָנָה מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתָי״. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: כְּתִיב: (בראשית מ״ז:ב׳) ״וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים״. מַאן נִינְהוּ חֲמִשָּׁה? אָמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹתָם שֶׁהֶכְפִּילוּ בְּשֵׁמוֹת. ׳יְהוּדָה׳ נַמִּי אִיכְפּוּלֵי מִיכְפַּל! אָמַר לֵיהּ: לְמִלְּתֵיהּ הוּא דְּאִכְפַּל, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מַאי דִּכְתִיב: (דברים ל״ג:ו׳) ״יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמֻת וגו׳.

י אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי: בָּתַר עַנְיָא אֲזָלָא עֲנִיּוּתָא. אָמַר לֵיהּ: דִּתְנַן: עֲשִׁירִים מְבִיאִים בִּכּוּרִים בְּקַלָּתוֹת שֶׁל זָהָב וְשֶׁל כֶּסֶף. עֲנִיִּים, בְּסַלֵּי נְצָרִים שֶׁל עֲרָבָה קְלוּפָּה, הַסַּלִּים וְהַבִּכּוּרִים (נתונים) [נוֹתְנִים] לַכֹּהֲנִים. אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמַרְתְּ מֵהָתָם, וַאֲנָא אֲמִינָא מֵהָכָא: (ויקרא יג) ״וְטָמֵא טָמֵא יִקָּרֵא״.

יא לא אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאָמוּר רַבָּנָן: הַשְׁכֵּם וְאֱכֹל, בַּקַּיִץ מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַחֹרֶף מִפְּנֵי הַצִּנָּה, וְאַמְרֵי אִינְשֵׁי: שִׁיתִּין רְהוּטֵי רָהוּט, וְלֹא מָטוּ לְגַבְרָא דְּמַצַּפְרָא קָרִיךְ. דִּכְתִיב: (ישעיה מט) ״לֹא יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא יַכֵּם שָׁרָב וְשָׁמֶשׁ״. אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמַרְתְּ מֵהָתָם, וַאֲנָא אֲמִינָא מֵהָכָא: (שמות כג) ״וַעֲבַדְתֶּם אֵת ה׳ אֱלֹהֵיכֶם״, זוֹ קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה. ״וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ״, זוֹ פַּת בַּמֶּלַח וְקִתּוֹן שֶׁל מַיִם, מִכָּאן וָאֵילָךְ: (שם) ״וַהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ״. וְתַנְיָא: ׳מַחֲלָה׳, זוֹ מָרָה, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ ׳מַחֲלָה׳? שֶׁשְּׁמוֹנִים וּשְׁלֹשָׁה חֲלָאִים יֵשׁ בָּהּ. ׳מַחֲלָה׳ בְּגִימַטְרִיָּא הָכִי הֲוֵי, וְכֻלָּן, פַּת בַּמֶּלַח שַׁחֲרִית וְקִתּוֹן שֶׁל מַיִם מְבַטְּלָתָן.

יב לב אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא (דאמרי אינשי) דְּאָמוּר רַבָּנָן]: חַבְרִיךְ קָרֵיךְ ׳חַמְרָא׳, אֲפָּא לְגַבֵּיהּ מוּשׁ. אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (בראשית טז) ״וַיֹּאמֶר: הָגָר שִׁפְחַת שָׂרַי וגו׳, וַתֹּאמֶר: מִפְּנֵי שָׂרַי גְּבִרְתִּי״ וְגוֹ׳.

יג לג אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי: מִלְּתָא דְּמִגְּנָיָא דְּאִית בָּךְ, קָדִים אֲמָרָהּ! אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (בראשית כד) ״וַיֹּאמֶר: עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי״. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי: שָׂפִיל וְאָזִיל בַּר־אַוָּזָא, וְעֵינוֹהִי מְטַיְּפֵי. אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (ש״א כה) ״וְהֵיטֵב ה׳ לַאדֹנִי, וְזָכַרְתָּ אֶת אֲמָתֶךָ״ וְגוֹ׳.

יד לד אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי: שִׁיתִּין תִּכְלֵי מַטְיוּהָ לְכַבָּא, דְּקָל חַבְרִיהּ שָׁמַע וְלָא אָכַל. אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (מ״א א) ״וְלִי אֲנִי עַבְדֶּךָ, וּלְצָדֹק הַכֹּהֵן, וְלִבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא״. אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמַרְתְּ מֵהָתָם, וַאֲנָא אֲמִינָא מֵהָכָא: (בראשית כד) ״וַיִּבְאָהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ, וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה, וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה, וַיֶּאֱהָבֶהָ, וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ״. וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ: (שם כה) ״וַיִּסְפְּ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה״.

טו לה אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי: חַמְרָא דְּמָרִיהּ, וְטִיבוּתָא לְשַׁקְּיֵהּ. אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (במדבר כז) ״וְסָמַכְתָּ אֶת יָדְךָ עָלָיו וְגוֹ׳, לְמַעַן יִשְׁמְעוּ (ויראו) כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״. וּכְתִיב: (דברים לד) ״וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה, כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו עָלָיו, וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״ וְגוֹ׳.

טז לו אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי: מְטַיֵּיל וְאָזִיל דְּקָלָא בִּישָׁא גַּבֵּי קִינָא דְּשַׁרְכֵי. אָמַר לֵיהּ: דָּבָר זֶה כָּתוּב בַּתּוֹרָה, שָׁנוּי בַּנְּבִיאִים וּמְשֻׁלָּשׁ בַּכְּתוּבִים וּתְנַן בְּמַתְנִיתִין וְתַנְיָא בִּבְרַיְיתָא. כָּתוּב בַּתּוֹרָה, דִּכְתִיב: (בראשית כח) ״וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל״. שָׁנוּי בַּנְּבִיאִים, דִּכְתִיב: (שופטים יא) ״וַיִּתְלַקְּטוּ אֶל יִפְתָּח אֲנָשִׁים רֵיקִים וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ״. וּמְשֻׁלָּשׁ בַּכְּתוּבִים, דִּכְתִיב: (בן־סירא י״ג) ״כָּל עוֹף לְמִינוֹ יִשְׁכּוֹן, (ובן) [וּבְנֵי] אָדָם לַדּוֹמֶה לוֹ״. תְּנַן בְּמַתְנִיתִין: כָּל הַמְּחַבֵּר לַטָּמֵא, טָמֵא. כָּל הַמְּחַבֵּר לַטָּהוֹר, טָהוֹר. וְתַנְיָא בִּבְרַיְיתָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא לְחִנָּם הָלַךְ זַרְזִיר אֵצֶל עוֹרֵב אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִינוֹ.

יז לז אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי: אִי דָּלִית דּוּרָא, דָּלִינָא, וְאִי לָא, לָא דָּלִינָא. אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (שופטים ד) ״וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרָק: אִם תֵּלְכִי עִמִּי וְהָלָכְתִּי. וְאִם לֹא תֵּלְכִי עִמִּי לֹא אֵלֵךְ״. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי: כַּלְבָּא בְּכַפְנֵיהּ, גְּלֵלֵי מִבְלַע,

דִּכְתִיב: (משלי כז) ״נֶפֶשׁ שְׂבֵעָה תָּבוּס נֹפֶת, וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה כָּל מַר מָתוֹק״. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דַּאֲמְרֵי אִינְשֵׁי: קְרִית חַבְרָךְ וְלָא עָנֵךְ, רָמֵי גּוּדָּא [נ״א דְּחֵי גּוּדָּא] רַבָּה, שָׁדֵי בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (יחזקאל כד) ״יַעַן טָהַרְתִּיךְ, וְלֹא טָהַרְתְּ מִטֻּמְאָתֵךְ, לֹא תִטְהָרִי עוֹד״. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דַּאֲמְרֵי אִינְשֵׁי: בִּירָא דְּשָׁתֵית מִינֵיהּ, (מיא) לָא תִּשְׁדֵּי בֵּיהּ קָלָא. אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (דברים כג) ״לֹא תְתַעֵב אֲדֹמִי, כִּי אָחִיךָ הוּא. לֹא תְתַעֵב מִצְרִי, כִּי גֵר הָיִיתָ בְּאַרְצוֹ״.

יח לח אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דַּאֲמְרֵי אִינְשֵׁי: כַּד הֲוִינָן זוּטְרֵי, לְגַבֵּרֵי, הַשְׁתָּא דְּקַשִּׁישְׁנָא, לְדַרְדְּקֵי. אָמַר לֵיהּ: מֵעִיקָּרָא כְּתִיב: (שמות י״ג:כ״א) ״וַה׳ הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ, וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם״. וְלִבְסוֹף כְּתִיב: (שם כג) ״הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ״.

יט לט אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מְנָא הָא מִלְּתָא דַּאֲמְרֵי אִינְשֵׁי: בְּתַר מָרֵי נִכְסֵי, צִיבֵי מָשׁוּךְ. אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: (בראשית יג) ״וְגַם לְלוֹט הַהֹלֵךְ אֶת אַבְרָם, הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֹהָלִים״. אָמַר רַב חַנִּין: (כל) הַמּוֹסֵר דִּין עַל חֲבֵרוֹ, הוּא נֶעֱנָשׁ תְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם טז) ״וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל אַבְרָם: חֲמָסִי עָלֶיךָ״ וְגוֹ׳. וּכְתִיב: (שם כג) ״וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ״. וְהַנֵי מִילֵי דְּאִית לֵיהּ דַּיְּנָא בְּאַרְעָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אוֹי לוֹ לַצּוֹעֵק יוֹתֵר מִלַּנִּצְעָק. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: אֶחָד הַצּוֹעֵק וְאֶחָד הַנִּצְעָק בַּמַּשְׁמָע, אֶלָּא שֶׁמְּמַהֲרִים לַצּוֹעֵק יוֹתֵר מִן הַנִּצְעָק.

כ מ וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: לְעוֹלָם אַל תְּהִי קַלַּת הֶדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ. שֶׁהֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ קִלֵּל אֶת שָׂרָה, וְנִתְקַיְּים בְּזַרְעָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית כ׳:ט״ז) ״הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם״, אָמַר לָהּ: הוֹאִיל וְכִסִּית מִמֶּנִּי וְלֹא גִּלִּית שֶׁהוּא אִישֵׁךְ וְגַרְמְתְּ (לי) [אֲלַי] הַצַּעַר הַזֶּה, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיוּ לָךְ בָּנִים כְּהוּיֵי עֵינַיִם. וְנִתְקַיְּים בְּזַרְעָהּ, דִּכְתִיב: (שם כז) ״וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק, וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאֹת״. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם מִן הַנִּרְדָּפִין, וְלֹא מִן הָרוֹדְפִין, שֶׁאֵין לְךָ נִרְדָּף בָּעוֹפוֹת יוֹתֵר מִתּוֹרִים וּבְנֵי־יוֹנָה, וְהַכְּשִׁירָן הַכָּתוּב לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.

פרק ט

א **בבא קמא פרק ט** - מא תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: חֲרֵי שֶׁגָּזַל סְאָה שֶׁל חִטִּין, טְחָנָהּ, לָשָׁהּ וַאֲפָאָהּ וְהִפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה. כֵּיצַד מְבָרֵךְ? אֵין זֶה מְבָרֵךְ אֶלָּא מְנָאץ, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: (תהלים י) ״וּבֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ ה׳״.

ב מב תָּנוּ רַבָּנָן: הַגַּזְלָנִין וּמַלְוֵי בְּרִבִּית שֶׁהֶחֱזִירוּ, אֵין מְקַבְּלִין מֵהֶם, וְהַמְקַבֵּל מֵהֶם אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּימֵי רַבִּי נִשְׁנִית מִשְׁנָה זוֹ, דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁבִּקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: רֵיקָה, אִם אַתָּה עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, אֲפִלּוּ אַבְנֵט אֵינוֹ שֶׁלְּךָ. וְנִמְנַע וְלֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ: הַגַּזְלָנִין וּמַלְוֵי בְּרִבִּית שֶׁהֶחֱזִירוּ, אֵין מְקַבְּלִים מֵהֶם, וְהַמְקַבֵּל מֵהֶם אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ.

ג מג תָּנוּ רַבָּנָן: אֵיזֶהוּ מַטְבֵּעַ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם? דָּוִד וּשְׁלֹמֹה מִצַּד אֶחָד, וִירוּשָׁלַיִם [עִיר הַקֹּדֶשׁ] מִצַּד אַחֵר. וְאֵיזֶהוּ מַטְבֵּעַ שֶׁל אַבְרָהָם [אָבִינוּ]? זָקֵן וּזְקֵנָה מִצַּד אֶחָד, וּבָחוּר וּבְתוּלָה מִצַּד אַחֵר.

ד תָּא שְׁמַע: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה נִתְּנוּ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, וְכֻלָּן נִתְּנוּ בְּכֶלְ וּפָרָט וּכְלָל, וּבְרִית מֶלַח. כָּל הַמְקַיְּמָן, כְּאִלּוּ מְקַיֵּם כְּלָל וּפָרָט וּכְלָל וּבְרִית מֶלַח. כָּל הָעוֹבֵר עֲלֵיהֶן, כְּאִלּוּ עוֹבֵר עַל כְּלָל וּפָרָט וּכְלָל וּבְרִית מֶלַח. וְאִלּוּ הֵן: עֶשֶׂר בִּמַּקְדֵּשׁ, וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם, וְעֶשֶׂר בִּגְבוּלִין. עֶשֶׂר בִּמַּקְדֵּשׁ: חֲשַׁאת בְּהֵמָה, וְחַשַּׁאת הָעוֹף, וְאָשָׁם וַדַּאי, וְאָשָׁם תָּלוּי, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, וְלֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצֹרָע, וּמוֹתַר הָעֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת. וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם: הַבְּכוֹרָה, וְהַמְּעוּרָם מִן הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר, וְעוֹרוֹת קָדָשִׁים. וְעֶשֶׂר בִּגְבוּלִין: תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְחַלָּה, וְרֵאשִׁית הַגֵּז, וְהַמַּתָּנוֹת, וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וּשְׂדֵה אֲחֻזָּה, וּשְׂדֵה חֲרָמִים, וְגֵזֶל הַגֵּר.

פרק י

א **בבא קמא פרק י** - מה אָמַר רַב בֵּיבִי בַּר גִּידֵל, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲסִידָא: גֵּזֶל הַגּוֹי אָסוּר.

ב מה אָמַר לֵיהּ (רב) לְרַב כַּהֲנָא: קוּם סַךְ לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל וְקַבֵּיל עָלָךְ דְּלָא תֵּיקְשֵׁי לְרַבִּי יוֹחָנָן שְׁבַע שְׁנִין. אָזַל, אַשְׁכְּחֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ דְּיָתֵיב וְקָא מְסַיֵּים מְתִיבְתָּא דְּיוֹמָא לְרַבָּנָן. אָמַר לְהוּ: רֵישׁ לָקִישׁ הֵיכָא? אָמְרוּ לֵיהּ: אַמַּאי? אָמַר לְהוּ: הַאי קוּשְׁיָא וְהַאי קוּשְׁיָא. הַאי פֵּירוּקָא וְהַאי פֵּירוּקָא. אָמְרוּ לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ. אָזַל רֵישׁ לָקִישׁ, אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן: אֲרִי עָלָה מִבָּבֶל, לְעַיִן מַר בִּמְתִיבְתָּא דִּלְמָחָר. לְמָחָר אוֹתְבוּהּ בְּדָרָא קַמָּא, קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. אָמַר שְׁמַעְתְּתָא וְלָא אַקְשֵׁי, שְׁמַעְתְּתָא וְלָא אַקְשֵׁי, אַנְחֵיהּ אֲחוֹרֵי שְׁבַע דָּרֵי, עַד דְּאוּתְבֵיהּ בְּדָרָא בַּתְרָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אֲרִי שָׁאֲמַרְתָּ נַעֲשָׂה

שׁוּעָל. אָמַר [רַב כַּהֲנָא]: יְהֵא רַעֲוָא דְּהַנֵּי שְׁבַע דָּרֵי, לִיהֲווּ חִלּוּף שְׁבַע שְׁנִין דְּאָמַר לִי רַב. קָם אַכְּרְעֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: נְהַדַּר מַר בְּרֵישָׁא. אָמַר שְׁמַעְתְּתָא וְאַקְשֵׁיהּ, [אָמַר שְׁמַעְתְּתָא וְאַקְשֵׁיהּ, עַד דְּ]אוּקְמוּהָ בְּדָרָא קַמָּא. (אמר שמעתתא ואקשיה) רַבִּי יוֹחָנָן הֲוָה יָתִיב אַשְׁבַּע בִּסְתַּרְקֵי, שַׁלְּפֵי לֵיהּ חֲדָא בִּסְתַּרְקָא מִתּוּתֵיהּ. אָמַר שְׁמַעְתְּתָא וְאַקְשֵׁי לֵיהּ, עַד דְּשַׁלְּפֵי לֵיהּ כּוּלֵּי בִּסְתַּרְקֵי מִתּוּתֵיהּ, עַד דְּיָתִיב אַאַרְעָא. רַבִּי יוֹחָנָן, גַּבְרָא סָבָא הֲוָה וּמַסְרְחֵי גְּבִינֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: דָּלוּ לִי עֵינַי וַאֲחֲזֵיהּ. דָּלוּ לֵיהּ בְּמִכְחַלְתָּא דְּכַסְפָּא. חֲזָא דִּפְרִיטָא שְׁפִירְתָּא סָבַר אֲחוֹכֵי קָמַחֲיֵיךְ בֵּיהּ, חָלְשָׁא דַּעְתֵּיהּ וְנָח נַפְשֵׁיהּ. לְמָחָר אָמַר לְהוּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבָּנָן: חֲזִיתוּ לְבַבְלָאָה הֵיכִי עָבִיד? אָמְרוּ לֵיהּ: דַּרְכֵּיהּ הָכִי. עַל לְגַבֵּי מְעַרְתָּא, חֲזָא דַּהֲוָה הַדְרָא לֵיהּ עַכְנָא. אָמַר לֵיהּ: עַכְנָא עַכְנָא, פְּתַח פּוּמְיךְ וְיִכְנֵס הָרֵב אֵצֶל תַּלְמִיד וְלָא פָּתַח. יִכְנֵס חָבֵר אֵצֶל חָבֵר וְלָא פָּתַח. יִכְנֵס תַּלְמִיד אֵצֶל הָרֵב, פָּתַח לֵיהּ. בָּעֵי רַחֲמֵי וְאוּקְמֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: אִי הֲוָה יָדַעְנָא דְּדַרְכֵּיהּ דְּמַר הָכִי, לָא חָלְשָׁא דַּעְתָּאי, הַשְׁתָּא לֵיתֵי מַר בַּהֲדָן. אָמַר לֵיהּ: אִי מָצִית לְמִיפְּעֵי רַחֲמֵי דְּתוּ לָא שָׁכִיבְנָא, אֲזִילְנָא, וְאִי לָא, לָא אֲזִילְנָא, הוֹאִיל וְחָלִיף שַׁעְתָּא, חָלִיף. תַּיְירֵיהּ, אוּקְמֵיהּ, שַׁיְילֵיהּ כָּל סְפֵיקָא דַּהֲוָה לֵיהּ, וּפַשְׁטִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּילְכוֹן אֲמָרֵי, דִּילְהוֹן הֵיא.

ג מו רַב חִסְדָּא חֲוָה לֵיהּ הַהוּא אַרְיָא, דַּהֲוָה תָּקִיל וְיָהִיב תָּקִיל וְשָׁקִיל. סַלְקֵיהּ, קָרָא אַנַּפְשֵׁיהּ: (משלי י״ג:כ״ב) ״וְצָפוּן לַצַּדִּיק חַיִל חוֹטֵא״. (איוב כ״ז:ח׳) ״כִּי מַה תִּקְוַת חָנֵף כִּי יִבְצָע, כִּי יְשֹׁל אֱלוֹהַּ נַפְשׁוֹ״. רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא, חַד אָמַר: נַפְשׁוֹ דְּנִגְזָל. וְחַד אָמַר: נַפְשׁוֹ שֶׁל גַּזְלָן. מַאן דְּאָמַר: נַפְשׁוֹ שֶׁל נִגְזָל, דִּכְתִיב: (משלי א׳:י״ט) ״כֵּן אָרְחוֹת כָּל בֹּצֵעַ בָּצַע, אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח״. מַאן דְּאָמַר: נַפְשׁוֹ שֶׁל גַּזְלָן, דִּכְתִיב: (שם כב) ״אַל תִּגְזָל דָּל כִּי דַל הוּא, וְאַל תְּדַכֵּא עָנִי בַּשָּׁעַר, כִּי ה׳ יָרִיב רִיבָם וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ״. וְאִידָךְ נַמִּי, הָכְתִיב: ״נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח״? מַאי ׳בְּעָלָיו׳, בְּעָלָיו דְּהַשְׁתָּא. וְאִידָךְ נַמִּי, הָכְתִיב: ״וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ״? מַה טַּעַם קָאָמַר, מַה טַּעַם ״וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם״, מִשּׁוּם דְּקָבְעֵי נָפֶשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, כְּאִלּוּ נוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כֵּן אָרְחוֹת כָּל בֹּצֵעַ בָּצַע, אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח״. וְאוֹמֵר: (ירמיהו ה׳:י״ז) ״וְאָכַל קְצִירְךָ וְלַחְמֶךָ, יֹאכְלוּ בָנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ״. וְאוֹמֵר: (יואל ד׳:י״ט) ״מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׁפְכוּ דָם נָקִיא בְּאַרְצָם״. וְאוֹמֵר: (שמואל ב כ״א:א׳) ״אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים״. מַאי ו׳אוֹמֵר׳? וְכִי תֵּימָא: נֶפֶשׁ דִּידֵיהּ אִין, אֲבָל נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו, לָא. תָּא שְׁמַע: ״בְּשַׂר בָּנָיו וּבְנוֹתָיו״, וְכִי תֵּימָא: הַנֵי מִילֵי הֵיכָא דְּלָא יָהֵיב דְּמֵי, אֲבָל הֵיכָא דְּיָהֵיב דְּמֵי, לָא, תָּא שְׁמַע: ״מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׁפְכוּ דָם נָקִי בְּאַרְצָם״. וְכִי תֵּימָא: הַנֵי מִילֵי הֵיכָא דְּקָעָבִיד בְּיָדַיִם. אֲבָל גְּרָמָא, לָא, תָּא שְׁמַע: ״אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים״. וְכִי הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁהָרַג שָׁאוּל אֶת הַגִּבְעוֹנִים? אֶלָּא, מִתּוֹךְ שֶׁהָרַג נוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים שֶׁהָיוּ מְסַפְּקִים לָהֶם מַיִם וּמָזוֹן, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ הָרָגָן.

ד גַּבָּאֵי צְדָקָה לוֹקְחִין מֵהֶן דָּבָר מוּעָט, אֲבָל לֹא דָּבָר מְרֻבֶּה, [וַהַבַּדָּדִין לוֹקְחִין מֵהֶן זֵיתִים בְּמִדָּה, וְשֶׁמֶן בְּמִדָּה. אֲבָל לֹא זֵיתִים בְּמוּעָט, וְשֶׁמֶן בְּמוּעָט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לוֹקְחִין מִנָּשִׁים זֵיתִים בַּמּוֹעֵד. [נוסח אחר בְּמוּעָט] בַּגָּלִיל הָעֶלְיוֹן, שֶׁפְּעָמִים אָדָם בּוֹשׁ לִמְכֹּר עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ, וְנוֹתֵן לְאִשְׁתּוֹ וּמוֹכֶרֶת]. רַבִּינָא אִיקְלַע לְבֵי מְחוֹזָא, אַתּוּ נָשֵׁי דְּבֵי מְחוֹזָא, רָמוּ קַמֵּיהּ כַּבְלֵי וְשִׁירֵי. קַבִּיל מִינַּיְיהוּ. אָמַר לֵיהּ רַבָּה תּוֹסְפָאָה לְרַבִּינָא: וְהָתַנְיָא: גַּבָּאֵי צְדָקָה מְקַבְּלִים מֵהֶן דָּבָר מוּעָט, אֲבָל לֹא דָּבָר מְרֻבֶּה! אָמַר לֵיהּ: הַנֵי לְבָנֵי מְחוֹזָא, דָּבָר מוּעָט נִינְהוּ.

ה סְלִיקָא מַסֶּכֶת בַּבָּא קַמָּא